

Sprawozdanie
z realizacji zadań z zakresu wspierania
rodziny i systemu pieczy zastępczej na
terenie Miasta Lublin w 2023 roku
oraz przedstawienie potrzeb
związanych z realizacją zadań z tego
zakresu

Lublin, marzec 2024 roku

SPIS TREŚCI:

Wprowadzenie	2
I. WSPIERANIE RODZINY	3
1. Poradnictwo specjalistyczne i interwencja kryzysowa	3
2. Asystenci rodziny	10
3. Placówki wsparcia dziennego	13
4. Pozostałe formy wspierania rodziny	17
4.1. Rodziny wspierające	17
4.2. Grupa wsparcia adresowana do rodziców mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	18
4.3. Spotkania rodzin naturalnych z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej	18
4.4. Centrum Aktywności Środowiskowej	18
5. Potrzeby i rekomendacje w zakresie wspierania rodziny	19
II. SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ	21
1. Rodzinna piecza zastępcza	21
1.1. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Miasta Lublin	21
1.2. Świadczenia dla lubelskich rodzin zastępczych	22
1.3. Rodziny pomocowe	27
1.4. Osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich	28
1.5. Wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych	29
1.6. Pozostałe formy wsparcia rodzin zastępczych i działania na rzecz rozwoju systemu pieczy zastępczej na terenie Miasta Lublin	36
1.7. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej	43
2. Rodzinna piecza zastępcza realizowana w innych powiatach	46
3. Instytucjonalna piecza zastępcza	48
3.1. Placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące na terenie Miasta Lublin	48
3.2. Koszty utrzymania dziecka w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej	54
4. Instytucjonalna piecza zastępcza realizowana w innych powiatach	56
5. Potrzeby i rekomendacje w zakresie systemu pieczy zastępczej	57
III. USAMODZIELNIENIA	61
1. Osoby w procesie usamodzielnienia	61
2. Świadczenia wypłacone w ramach wsparcia w usamodzielnieniu	62
3. Mieszkania treningowe dla usamodzielnianych wychowanków	63
4. Potrzeby i rekomendacje w zakresie wsparcia usamodzielniających się wychowanków	67

Wprowadzenie

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zwana dalej ustawą, (Dz. U. z 2024 poz.177), wprowadziła nowe obowiązki sprawozdawcze. Obligują one wójtów, kierowników powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz organizatora rodzinnej pieczy zastępczej do przygotowania opracowań dotyczących realizacji zadań wynikających z ustawy.

Obowiązki sprawozdawcze w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wynikają z zapisów:

- art. 76 ust. 4 pkt 15 ustawy – *(organizator rodzinnej pieczy zastępczej przedstawia staroście i radzie powiatu coroczne sprawozdanie z efektów pracy);*
- art. 179 ust. 1 ustawy – *(wójt składa radzie gminy, roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań);*
- art. 182 ust. 5 ustawy - *(kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie składa zarządowi powiatu coroczne sprawozdanie z działalności powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz przedstawia zestawienie potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej).*

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie jest jednostką organizacyjną Miasta Lublin powołaną do wykonywania zadań samorządu gminnego i powiatowego. Zarządzeniem Nr 1122/2011 Prezydenta Miasta Lublin z dnia 24 listopada 2011 roku, zmienionym zarządzeniem Nr 52/11/2013 Prezydenta Miasta Lublin z dnia 15 listopada 2013 r., został wyznaczony organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w Mieście Lublin.

W niniejszym opracowaniu przedstawiano działania podejmowane w zakresie wspierania rodzin i systemu pieczy zastępczej w Lublinie w 2023 roku, a także wskazano istniejące problemy, potrzeby i dalsze kierunki działań w tym obszarze.

I. WSPIERANIE RODZINY

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do pełnienia tych funkcji (art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zastępczej Dz. U. z 2024 poz.177). Realizacja zadań z zakresu wspierania rodziny powinna odbywać się z uwzględnieniem zasady pomocniczości.

Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych mogą zostać objęte szeregiem działań w ramach pracy z rodziną, w szczególności:

- 1) konsultacjami i poradnictwem specjalistycznym,
- 2) terapią i mediacją,
- 3) pomocą prawną,
- 4) usługami asystenta rodziny.

1. Poradnictwo specjalistyczne i interwencja kryzysowa

Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne, pedagogiczne, rodzinne, w zakresie terapii uzależnień, przemocy, kryzysów) oraz pomoc prawną, rodziny bezpłatnie uzyskują w:

- Specjalistycznej Poradni dla Rodzin, ul. Popiełuszki 28E;
- Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie, ul. Probostwo 6;
- Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej, ul. Poniatowskiego 4.

Specjalistyczna Poradnia dla Rodzin MOPR w Lublinie oferuje nieodpłatną, profesjonalną pomoc terapeutyczną dla osób, małżeństw i rodzin będących w kryzysie. W 2023 roku z pomocy skorzystało **958 osób** (760 osób dorosłych oraz 198 dzieci) w tym:

- z terapii skorzystały 552 osoby (dorośli: 409, dzieci: 143),
- z profilaktyki skorzystało 214 osób (dorośli: 134, dzieci: 80),
- z konsultacji psychologicznych skorzystało 417 osób (dorośli: 417)

Niektóre osoby korzystały zarówno z konsultacji, profilaktyki i terapii.

Tabela 1. Liczba osób objętych wsparciem Poradni w 2023 roku z podziałem na rodzaj wsparcia

Wyszczególnienie	Liczba osób objętych wsparciem w 2022 r.: 1113		Liczba osób objętych wsparciem w 2023 r.: 958	
	w tym dorosłych	w tym dzieci	w tym dorosłych	w tym dzieci
Łączna liczba osób korzystających	769	344	760	198
w tym: liczba osób w terapii	558	136	409	143

w tym: liczba osób w psychoprofilaktyce	541	214	134	80
---	-----	-----	-----	----

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Wsparciem w formie terapii objęto 555 rodzin, z czego 94,6% to rodziny naturalne (525 rodzin), a 3,2% (18 rodzin) stanowiły rodziny zastępcze. Ponadto wsparciem objęto 6 rodzin adopcyjnych (1,1%) oraz 6 dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Tabela 2. Liczba rodzin objętych terapią w 2023 roku

Liczba rodzin ogółem, w tym:	555
rodzin naturalnych	525
rodzin zastępczych	18
rodzin adopcyjnych	6
dzieci przebywających w placówce	6

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

W 2023 roku widać spadek liczby osób korzystających ze wsparcia Poradni (155 osób mniej niż roku poprzednim), co było związane z trwającym kilka miesięcy procesem zatrudniania nowych specjalistów w związku z odejściem na emeryturę i długotrwałe zwolnienie pracowników Poradni (2 etaty). W 2023 roku, w terapii uczestniczyło **552 osoby** (558 osób – 2022 r.). Ogółem odbyło się **6 168 sesji** (8 177 - 2021 r., 7 618 - 2022 r.) terapeutycznych i konsultacyjnych. Jest to o 1 450 sesji mniej niż w roku 2022. Ta znaczna różnica wynika z trwającego 6 miesięcy braku dwóch pracowników, stopniowego redukowania liczby przyjmowanych osób przez pracownika, który odchodził w lutym na emeryturę, oraz zmniejszenia liczby przyjmowanych osób przez psychologa, który objął funkcję kierownika Poradni. W 2023 roku, z przyczyn leżących po stronie klienta nie odbyło się 854 sesji.

Pozytywnym, utrzymującym się od kilku lat trendem, jest korzystanie z trwającej kilka miesięcy terapii, zamiast krótkich konsultacji. Ten celowy proces przynosi widoczną poprawę funkcjonowania osób i rodzin. Profesjonalna psychoterapia, pozwala rozwiązywać problemy osobom, małżeństwom i rodzinom, wzmacnia więzi i usprawnia komunikację. Ma to szczególne znaczenie w czasie, gdy skutki pandemii pogłębiły trudności z jakimi borykały się małżeństwa i rodziny. Dodatkowym źródłem stresu dla osób i rodzin, będących w 2023 roku klientami Poradni, były okoliczności związane z trwającym konfliktem zbrojnym na Ukrainie.

W ramach działalności Poradni dla Rodzin w 2023 roku odbyły się również następujące działania o charakterze psychoprofilaktycznym:

- Trening umiejętności społecznych dla dzieci w wieku 7-10 lat – 2 edycje, łącznie: 27 spotkań, 46 godzin, 17 uczestników
- Cykl warsztatów doskonalenia umiejętności wychowawczych – „Szkoła dla rodziców” – 2 edycje, łącznie: 20 spotkań, 40 godzin, 22 uczestników
- Warsztaty doskonalenia umiejętności wychowawczych – „Jak rozmawiać z nastolatkiem?” - 7 spotkań, 14 godzin, 10 uczestników
- Spotkanie mikołajkowe zorganizowane dla byłych wychowanków domów dziecka – 1 spotkanie, 5 godzin, 70 uczestników
- Piknik z okazji Dnia Dziecka zorganizowany dla rodzin byłych wychowanków domów dziecka – 1 spotkanie, 6 godzin, 35 uczestników
- Warsztaty dla studentów psychologii i pedagogiki dotyczące funkcjonowania Poradni i specyfiki pracy w tego rodzaju placówce – łącznie: 3 spotkania, 12 godzin, 50 uczestników

W 2023 roku Poradnia rozpoczęła także cykl spotkań szkoleniowo-superwizyjnych dla profesjonalistów (psychologów, psychoterapeutów, pedagogów, pracowników socjalnych i innych specjalistów) pracujących bezpośrednio z dziećmi, młodzieżą i rodzinami, znajdującymi się w trudnej sytuacji

Poradnia prowadzi również biblioteczkę książkową ze zbiorem dotyczącym poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego, terapii i psychoprofilaktyki. Z biblioteczki korzystają klienci Poradni oraz specjaliści.

Ofertę w zakresie poradnictwa wzbogacają publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Do ich zadań należy, m.in.: udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, a także udzielania rodzicom i nauczycielom wsparcia w zakresie wychowania i kształcenia dzieci i młodzieży.

Z pomocy **Centrum Interwencji Kryzysowej** korzystają osoby i rodziny znajdujące się w sytuacjach kryzysowych, m. in.: ofiary przemocy, w tym osoby doświadczające przemocy seksualnej i ofiary przestępstw, rodziny osób uzależnionych, osoby znajdujące się w krytycznej sytuacji życiowej spowodowanej zdarzeniami losowymi i innymi czynnikami.

W 2023 roku w Centrum udzielono ogółem **18 532 świadczenia** w tym m.in:

1. 5 514 porad (906 porad prawnych, 4 253 konsultacji psychologiczno-terapeutycznych, 11 porad socjalnych, rodzinnych, informacyjnych; 344 godzin zajęć grupowych).
2. 4 085 konsultacji telefonicznych i mailowych.
3. 5 526 porad i konsultacji w Całodobowym Telefonie Zaufania.

Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie udziela także wsparcia w postaci schronienia dla mieszkańców miasta Lublin. Z tej formy pomocy mogą skorzystać osoby, a także rodziny, które w wyniku traumatycznych wydarzeń losowych znalazły się w sytuacji kryzysu oraz wymagają pomocy. W szczególności dotyczy to ofiar pożarów, powodzi, klęsk żywiołowych, przemocy domowej, handlu ludźmi oraz innych zdarzeń losowych uniemożliwiających pobyt w dotychczasowym miejscu zamieszkania. Pobyt ma charakter krótkoterminowy, jest nieodpłatny. Osobom korzystającym ze schronienia udzielana jest pomoc psychologiczna, prawna, terapeutyczna i socjalna wspierająca ich działania ukierunkowane na przezwyciężenie sytuacji kryzysowej¹. W 2023 roku z pobytu w mieszkaniu interwencyjnym skorzystało **22 osoby**, w tym 12 dzieci.

W ciągu całego 2023 roku z pomocy Centrum skorzystało ogółem **2 883** osób. Wiele osób spośród klientów Centrum Interwencji Kryzysowej, to osoby doświadczające przemocy. W tym zakresie udzielono wsparcia i pomocy, m.in. przeprowadzając **1 427** spotkań psychologiczno-terapeutycznych. W 2023 roku pracownicy CIK 25 razy wszczęli procedurę „Niebieskie Karty” oraz brali udział w posiedzeniach grup roboczych.

Oprócz przyjęć indywidualnych, dla osób doświadczających przemocy domowej, prowadzono zajęcia grupowe oraz warsztaty. Uwzględniając potrzeby klientów, w Centrum Interwencji Kryzysowej prowadzono w 2023 roku następujące zajęcia grupowe:

- Warsztaty umiejętności wychowawczych pn. „Szkoła dla rodziców i wychowawców” – program obejmuje **30** godzin, realizowanych na 10 spotkaniach. Przeprowadzono 2 edycje warsztatów, w tym jedną w ramach Projektu „**Blżej Pomocy – bez przemocy**”. W warsztatach uczestniczyło ogółem **30** osób.
- Grupa psychoedukacyjna dla kobiet doświadczających przemocy – **8** spotkań po **2** godziny - uczestniczyły **4** osoby;
- Grupa wsparcia dla kobiet w kryzysie – **11** spotkań po **2** godziny - uczestniczyło **9** osób;
- Trening Zastępowania Agresji - **10** spotkań po **3** godziny każde dla **10** osób – w ramach Projektu „**Blżej Pomocy – bez przemocy**”;
- Grupa wsparcia dla osób doświadczających przemocy – w ramach Projektu „**Blżej Pomocy – bez przemocy**” - 10 spotkań po 3 godziny każde dla 10 osób;
- Grupa edukacyjno-wsparciowa dla osób leczonych przeciwnowotworowo i ich rodzin – **14** spotkań po **3** godziny - uczestniczyło **5** osób;

¹ Źródło informacji: <http://www.cik.lublin.eu>.

- Grupa dla osób w żałobie – **12** spotkań po **2** godziny – uczestniczyło **8** osób;
- Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie finansowany z dotacji celowej budżetu państwa przekazanej z Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie. Zrealizowano II edycje programu tj.:
 - ✓ **60** godzin zajęć (30 spotkań po 2 godziny każde) dla **15** osób (13 mężczyzn i 2 kobiet) – program ukończyło 12 osób (11 mężczyzn i 1 kobieta)
 - ✓ **60** godzin zajęć (30 spotkań po 2 godziny każde) dla **15** osób (14 mężczyzn i 1 kobieta) – program ukończyło 8 osób (7 mężczyzn i 1 kobieta).

Pracownicy Centrum Interwencji Kryzysowej podjęli 964 interwencje w tym **38 razy** podejmowali działania interwencyjne w środowisku, na prośbę policji, pracownika socjalnego, kuratora, pedagoga, osoby spokrewnionej oraz koordynatorów Punktów Zakwaterowania Uchodźców.

W ramach współpracy Centrum Interwencji Kryzysowej wraz z Komendą Miejską Policji oraz Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Lublinie realizował projekt pod nazwą „Przyjazne Patrole”. Pracownicy Centrum zrealizowali **64** patrole, w trakcie których przeprowadzono 557 rozmów z dziećmi, rodzicami, opiekunami i członkami rodziny. Zrealizowano **340** kontroli rodzin pod kątem zaniedbania. W ramach Przyjaznych Patroli pracownicy Centrum podjęli **19** interwencji na prośbę dyżurnego KMP. W okresie sprawozdawczym wskutek interwencji Przyjaznych Patroli wszczęto **6** razy procedurę „Niebieskie Karty”, odebrano **6** dzieci na podstawie art. 12 a ust. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz **4** razy sporządzono wnioski do sądu o odebranie dziecka opiekunom.

Pracownicy Ośrodka Wczesnej Interwencji dla Osób z Problemem Alkoholowym i ich Rodzin, działającego w strukturach Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie każdego dnia prowadzą rozmowy profilaktyczne na temat szkodliwości spożywania alkoholu. W 2023 roku do Ośrodka dowieziono **2564** razy osoby do wytrzeźwienia (2523 przyjęcia oraz 41 odmów przyjęcia). W okresie sprawozdawczym umieszczono **1474** osoby.

Bezpłatne konsultacje i poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne i pedagogiczne) rodziny uzyskują również w **Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie**. Specjaliści zatrudnieni w Dziale, tj. 2 pedagogów, 3 psychologów, świadczyli poradnictwo, m. in. na rzecz rodzin naturalnych.

W roku 2023 tą formą pomocy objęte były **39 rodzin**, które skorzystały z **72** porad. Tematyka porad dotyczyła:

- 1) w ramach poradnictwa psychologicznego: konsekwencji emocjonalnych umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, radzenia sobie ze stratą, adaptacji dziecka do nowej sytuacji, przezwycięzania występujących trudności życiowych;
- 2) w ramach poradnictwa pedagogicznego: poprawy sytuacji życiowej rodzin naturalnych, poprawy relacji rodziców naturalnych z dziećmi, poprawy kompetencji wychowawczych rodzin naturalnych, przebiegu kontaktu rodziców z dziećmi, podnoszenia kwalifikacji zawodowych rodziców naturalnych, kierowania rodzin naturalnych do poradni specjalistycznych i organizacji pracujących na rzecz dziecka rodziny.

W ramach interwencji kryzysowej w Mieście Lublin działa **Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej**² wykonujący zadania pomocy społecznej z zakresu administracji rządowej oraz dwa ośrodki wsparcia, tj. **Dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży - mieszkańek Miasta Lublin** oraz **Schronisko dla bezdomnych kobiet - mieszkańek Miasta Lublin**. Zadanie to zostało zlecone przez Gminę Lublin – miasto na prawach powiatu organizacjom pozarządowym w ramach otwartych konkurów ofert. Łączna wysokość dotacji przekazanej w 2023 r. na funkcjonowanie ww. placówek wyniosła **835 700,00 zł**. Ww. ośrodki świadczą pomoc rodzinom i osobom znajdującym się w sytuacji kryzysowej.

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej prowadzony jest przez Caritas Archidiecezji Lubelskiej. Placówka zlokalizowana jest przy ul. Chmielewskiego 9 w Lublinie, dysponuje 25 miejscami i jest czynna całą dobę. Zapewnia schronienie osobom i rodzinom pozostającym w trudnej sytuacji doświadczania przemocy w rodzinie, oferuje wyżywienie w postaci 3 posiłków dziennie oraz wsparcie rzeczowe: odzież, obuwie, środki higieny osobistej dla dzieci i dorosłych, środki czystości, lekarstwa, pomoce dydaktyczne, zabawki itp. Ponadto mieszkańcom Ośrodka zapewnione jest wsparcie specjalistów, m. in.: psychologa, pedagoga, prawnika, opiekuna – wychowawcy, pracownika socjalnego i terapeuty, a także w miarę potrzeb udzielana jest pomoc medyczno-pielęgniarska i psychiatryczna. Podejmowane przez kadrę działania zapewniają kompleksowe wsparcie ofiary przemocy w rodzinie, m. in. poprzez opracowanie indywidualnego planu pomocy, który prowadzi do przezwyciężenia sytuacji kryzysowej, w której osoba lub rodzina się znalazła. Ponadto Ośrodek prowadzi również całodobowy dyżur telefoniczny, pod którym ofiary

² Dotychczas funkcjonował pod nazwą Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie. Zmiana nazwy wynika z rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób zatrudnionych w tych ośrodkach.

przemocy mogą uzyskać poradę i wsparcie. W 2023 roku dotacja z budżetu Państwa wynosiła **420 000,00 zł**. Wykorzystana kwota dotacji w okresie od dnia 01.01.2023 r. do dnia 31.12.2023 r. wyniosła **390 306,44 zł**. W okresie sprawozdawczym z usług Ośrodka skorzystało 58 osób, w tym 22 kobiety i 36 dzieci. Liczba osób korzystających z ośrodka jest wyższa niż w latach poprzednich (w roku 2021 r. było 25 osób, w 2022 r. było 46 osób).

Dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży - mieszkańek Miasta Lublin, przy ul. Bronowickiej 3 w Lublinie (od dnia 01.01.2024 r. nastąpiła zmiana siedziby na ul. Bazylianówka 44 w Lublinie), prowadzony jest przez Fundację SOS Ziemi Lubelskiej. Ośrodek, dysponując 25 miejscami, zabezpiecza potrzeby bytowe, nocleg dla matek i ich dzieci oraz kobiet w ciąży. Mieszkanki Ośrodka otrzymują wsparcie specjalistów: psychologa, pedagoga, prawnika oraz pracownika socjalnego, których pomoc minimalizuje negatywne skutki bezdomności. W domu organizowane są zajęcia mające na celu włączanie mieszkańek do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, kształtowanie umiejętności spędzania czasu wolnego, promowanie zdrowego stylu życia, rozwijanie uzdolnień i zainteresowań. Podejmowane działania w dużym stopniu przyczyniły się do zmniejszenia zagrożeń związanych z bezdomnością poprzez naukę gospodarności, oszczędności, wzrost umiejętności efektywnego poszukiwania pracy oraz wzrost umiejętności przeciwdziałania i pokonywania problemów życiowych skutkujących bezdomnością. W 2023 r. wysokość dotacji wynosiła **224 100,00 zł**. Ze wsparcia Ośrodka skorzystało 49 osób, tj. 17 osób dorosłych (16 kobiet i 1 mężczyzna) i 32 dzieci. W porównaniu do roku 2022 liczba osób korzystających z placówki wzrosła o 10 osób.

Schronisko dla bezdomnych kobiet - mieszkańek Miasta Lublin, przy ul. Bronowickiej 3 w Lublinie (od dnia 01.01.2024 r. nastąpiła zmiana siedziby na ul. Romantyczna 1 w Lublinie), które prowadzone jest przez Fundację SOS Ziemi Lubelskiej, dysponuje 20 miejscami. Ośrodek zapewniał schronienie, posiłek interwencyjny, żywność, odzież oraz pomoc rzeczową. Mieszkanki Ośrodka otrzymywały wsparcie psychologiczne, prawne oraz w zakresie pracy socjalnej. Praca z bezdomnymi kobietami miała za zadanie pokazanie korzyści płynących z samodzielności i odpowiedzialności za swoje życie, podniesienie samooceny oraz motywowanie do zmian. W ramach pracy socjalnej udzielano informacji o możliwościach uzyskania wsparcia na terenie gminy w zakresie pozyskania mieszkania, podjęcia zatrudnienia oraz rozwiązywania problemów rodzinnych. W 2023 r. dotacja wynosiła **191 600,00 zł**. Z usług Ośrodka skorzystało 18 kobiet. Liczba osób, którym udzielono wsparcia nieznacznie wzrosła w porównaniu do roku 2022.

2. Asystenci rodziny

W 2023 roku w Lublinie zatrudnionych było **15 asystentów rodziny** i kierownik Sekcji ds. asysty rodzinnej. W stosunku do roku 2022 zatrudnienie pozostało na tym samym poziomie. Ogółem wydatki związane z zatrudnieniem w 2023 roku wyniosły **1 181 820,54 zł**, w tym 1 117 753,95 zł na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń, z czego dotacja w ramach dofinansowania zadania własnego gminy, realizowanego w ramach „Programu asystent rodziny na rok 2023” wyniosła **146 453,92 zł**, zaś środki własne **41 912, 78 zł**.

Asystenci rodziny podjęli pracę z rodzinami naturalnymi przeżywającymi trudności, przede wszystkim w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i będącymi w trudnej sytuacji życiowej. Pracę prowadzono z rodzinami, które sprawowały opiekę nad dziećmi w celu poprawy ich umiejętności wychowawczych, jak również z rodzinami, których dzieci zostały czasowo umieszczone w pieczy zastępczej.

Asystenci pozostawali w systematycznym kontakcie z rodzinami monitorując sytuację rodzin wieloprotymowych, w których dzieci miały niezaspokojone potrzeby. Rodziny, których dzieci przebywały w pieczy zastępczej motywowali do zmiany sytuacji życiowej i stałego kontaktu z dziećmi, w celu powrotu pod ich opiekę.

W 2023 r. wsparciem asystenta rodziny objęto **301 rodzin** niewydolnych wychowawczo, w których wychowywało się **563 dzieci**. Asystenci odbyli **6 244 wizyt** w środowisku. Asystenci rodziny prowadzili konsultacje wychowawcze z rodzicami oraz małoletnimi, wskazywali konstruktywne metody wychowawcze w przypadku występowania trudności w tym zakresie. Proponowali możliwości konstruktywnego spędzania czasu wolnego. Udzielali instrukcji i pomocy w załatwianiu spraw urzędowych oraz rozwiązywaniu problemów socjalnych. Odbywali rozmowy na temat prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego oraz dysponowania środkami finansowymi. Ponadto pracownicy pomagali w redagowaniu CV, listu motywacyjnego, poszukiwaniu ofert pracy. Asystenci rodziny proponowali rodzinom wsparcie psychologiczne, terapeutyczne, wyszukiwali i polecali poradnie, przychodnie, często także umawiali członków rodzin do specjalistów z zakresu medycyny.

Asystenci rodziny odbywali wizyty w środowiskach w sytuacjach interwencyjnych, w przypadku podejrzenia nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny, oceny sprawowania opieki nad dziećmi oraz konieczności udzielenia niezwłocznej pomocy. Wizyty te często odbywały się przy współpracy z pracownikami socjalnymi oraz policją. Asystenci rodziny pozostawali w stałym kontakcie z instytucjami, fundacjami, stowarzyszeniami, służbą zdrowia i sądami, w celu udzielenia kompleksowej pomocy rodzinie. Zarówno podczas nauki dzieci

w placówkach edukacyjnych w formie stacjonarnej, jak i zdalnej, stale współpracowali z pracownikami szkół, przedszkoli, żłobków.

W okresie sprawozdawczym zakończono pracę z **108 rodzinami**. Powody zakończenia pracy to: osiągnięcie założonych celów (29 przypadków), zaprzestanie współpracy rodziny z asystentem (51 przypadków), brak efektów pracy (12 przypadków) oraz zmiana metody pracy i inne (16 przypadków). Rodzina po zakończeniu współpracy zostaje w systemie pomocy społecznej i jest nadal systematycznie odwiedzana przez pracownika socjalnego. Takie rodziny są bardzo często objęte również nadzorem kuratora sądowego, z którym współpracują pracownicy socjalni. W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej w rodzinie i braku nadzoru kuratora sądowego, do Sądu kierowane są pisma o objęcie rodziny takim środkiem zabezpieczającym.

W 2023 r. asystenci rodziny we współpracy z członkami rodzin i po konsultacji z pracownikami socjalnymi przygotowali lub zaktualizowali **258 planów** pracy z rodziną, które obejmowały zakres działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, a także określały terminy ich realizacji i efekty podjętej pracy. Asystenci dokonywali także okresowej oceny sytuacji rodziny, w której przedstawiali efekty prowadzonych działań oraz zasadność (lub brak zasadności) kontynuowania pracy z rodziną. W 2023 r. dokonano i przygotowano na piśmie **366 ocen**. W roku 2023 asystenci rodziny sporządzili do właściwych sądów pisma informujące o zaistniałej sytuacji rodzinnej w przypadku wystąpienia nieprawidłowości.

Główne zadania zrealizowane przez asystentów rodziny dotyczyły:

- podejmowania działań mających na celu pomoc rodzinom w rozwiązywaniu ich problemów socjalnych poprzez dostarczanie informacji i kierowanie do odpowiednich instytucji;
- udzielania pomocy w redagowaniu pism urzędowych, ubieganiu się przez rodziny o świadczenia socjalne, o przydział lub zamianę lokalu mieszkalnego, o umorzenie zadłużeń w opłacie czynszu, itp.;
- udzielania pomocy w rozwiązywaniu problemów psychologicznych poprzez, m.in.: kierowanie członków rodzin do poradni specjalistycznych i rodzinnych, kierowanie do udziału w diagnostyce oraz udziału w formach terapii indywidualnej, rodzinnej, grupowej, terapii uzależnień i grupach wsparcia;
- motywowania do skorzystania z konsultacji psychiatrycznych oraz kierowania członków rodzin do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublinie;

- informowania o prawidłowościach rozwoju bio-psycho-społecznego dzieci oraz o zaburzeniach tego rozwoju, które wymagają zmiany postaw wychowawczych opiekunów;
- podejmowania działań zamierzających do rozwijania u rodziców umiejętności wychowawczych, motywowania i kierowania na zajęcia rozwijające kompetencje rodzicielskie;
- informowania o możliwej etiologii zachowań dzieci sprawiających trudności wychowawcze, motywowania do podjęcia diagnostyki psychologicznej, pedagogicznej oraz psychiatrycznej oraz do stosowania zaleceń specjalistów;
- motywowania rodziców do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- udzielania pomocy w postępowaniu rekrutacyjnym i pisaniu wniosków o przyjęcie do placówek edukacyjnych;
- edukowania w zakresie funkcjonowania na rynku pracy (szukanie ofert pracy, pisanie CV i listu motywacyjnego, przygotowanie się do rozmów kwalifikacyjnych z potencjalnym pracodawcami);
- uświadczenia wartości pracy i znaczenia utrzymywania pracy zarobkowej przez członków rodzin;
- podejmowania działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodziny, m.in. poprzez informowanie policji oraz służb medycznych o zaistniałych zagrożeniach oraz poprzez współpracę z kuratorami;
- przygotowania i prowadzenia dokumentacji pracy z rodziną.

Z dniem 1 stycznia 2017 r. weszła w życie ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin, która nałożyła na asystentów rodziny obowiązek koordynowania poradnictwa skierowanego do kobiet w ciąży i rodzin oczekujących narodzin dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze stwierdzonym w życiu płodowym prawdopodobieństwem dysfunkcji rozwojowych oraz rodzin już wychowujących dzieci z obciążeniami rozwojowymi. Asystenci rodziny udzielają informacji na temat uprawnień związanych z ustawą, motywują do skorzystania z jej zapisów. Na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie został udostępniony „Katalog możliwego wsparcia dla kobiet w ciąży i ich rodzin w Mieście Lublin”³, w którym zawarte są informacje dotyczące możliwej pomocy materialnej oraz pozafinansowego wsparcia instytucjonalnego rodzin biologicznych.

W roku 2023 nie było rodzin objętych koordynacją asystenta rodziny w ramach ww. ustawy.

Szkolenia asystentów rodziny

Zgodnie z art. 176 pkt 2 i pkt 4 lit. b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy umożliwienie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. Szkolenia asystentów rodziny w roku 2023 odbywały się bezkosztowo. Tematykę szkoleń dla asystentów rodziny przedstawia tabela 3.

Tabela 3. Tematy szkoleń dla asystentów rodziny przeprowadzonych w 2023 roku

Lp.	Tematyka szkoleń oraz warsztatów	Liczba asystentów rodziny
Szkolenia wewnętrzne		
1	Instruktaż stanowiskowy	1 asystent rodziny
Szkolenia zewnętrzne		
1	„Obraz kliniczny zachowań z FASD”	2 asystentów rodziny
2	„Proces tworzenia więzi u dzieci”	2 asystentów rodziny
3	„ Jak być dobrym obiektem zastępczym (lub dobrym dorosłym)”	5 asystentów rodziny
4	„Szkola dla rodziców i wychowawców”	1 asystent
5	„Normy i zaburzenia rozwoju”	5 asystentów rodziny
6	„Praca z dziećmi doświadczającymi przemocy”	3 asystentów rodziny
7	Debata „Włącz myślenie nie wchodź w uzależnienie”	2 asystentów rodziny
8	Spotkania superwizyjne	9 asystentów rodziny

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

3. Placówki wsparcia dziennego

Rodzina może także uzyskać pomoc w opiece i wychowaniu dziecka w placówkach wsparcia dziennego. Na terenie Miasta Lublin wszystkie placówki wsparcia dziennego, funkcjonujące na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, prowadzone są przez podmioty pozarządowe.

Placówka wsparcia dziennego współpracuje z rodzicami lub opiekunami dziecka, z placówkami oświatowymi, podmiotami leczniczymi. Pobyt dziecka w placówce wsparcia

dziennego jest bezpłatny i dobrowolny oprócz sytuacji wyjątkowych, kiedy do placówki kieruje sąd.

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

- opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych,
- specjalistycznej,
- pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie opiekuńczej zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie specjalistycznej w szczególności organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne, realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie pracy podwórkowej realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

W ciągu 2023 roku, na podstawie umów zlecających podmiotom pozarządowym prowadzenie placówek wsparcia dziennego, funkcjonowało 12 placówek:

- 9 placówek wsparcia dziennego prowadzonych było w formie opiekuńczej, Placówki dysponowały 252 miejscami i w ciągu 2023 roku objęły opieką 355 dzieci;
- 2 placówki wsparcia dziennego prowadzone były w formie specjalistycznej, dysponowały 44 miejscami i objęły opieką 60 dzieci;
- 1 placówka wsparcia dziennego prowadzona była w formie opiekuńczej i specjalistycznej, dysponowała 15 miejscami i objęła opieką 36 dzieci.

Łącznie wszystkie placówki dysponowały 311 miejscami, a z ich usług w 2023 roku skorzystało 451 dzieci pochodzących z 337 rodzin.

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, placówkę wsparcia dziennego prowadzi gmina, podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podst. art. 190 ustawy lub podmiot, który uzyskał zezwolenie wójta. Trzy placówki w Lublinie prowadzą działalność na podstawie art. 228 ust. 5 ustawy, gdyż uzyskały decyzję Prezydenta Miasta Lublin stwierdzającą, że zapewniają dzieciom bezpieczne i higieniczne warunki pobytu.

Prowadzenie placówek wsparcia dziennego Miasto Lublin zleca uprawnionym podmiotom po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert i dofinansowuje ze środków

publicznych koszty ich działalności. Umowy z podmiotami prowadzącymi placówki wsparcia dziennego zostały zawarte na okres od dnia 1 kwietnia 2021 roku do dnia 31 marca 2026 roku.

W roku 2023 na dofinansowanie kosztów działalności placówek wsparcia dziennego Miasto Lublin wydatkowało łącznie **800 000,00 zł**.

Tabela 4. Wykaz podmiotów prowadzących placówki wsparcia dziennego dotowane przez Miasto Lublin w 2023 roku z podziałem na typy

Lp.	Nazwa i adres podmiotu	Nazwa i adres placówki	Liczba miejsc	Typ placówki	Dotacja – dofinansowanie placówki w 2023 r. (zł)
1.	„Fundacja Amigo-Polska” ul. Jaworowskiego 12 20 - 612 Lublin	Specjalistyczny Ośrodek Opiekuńczo-Wychowawczy „Domostwo Amigoniańskie” ul. Jaworowskiego 12 20 - 612 Lublin	25	<i>specjalistyczna</i>	200 000,00
2.	Fundacja na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Tacy Sami” ul. Narutowicza 74a 20 - 019 Lublin	Ośrodek Terapeutyczny ul. Narutowicza 74a 20 - 019 Lublin	19	<i>specjalistyczna</i>	60 350,00
3.	Towarzystwo Salezjańskie Dom Zakonny ul. Kalinowszczyzna 3 20 - 129 Lublin	Salezjańska Świątlica Środowiskowa im. Św. Dominika Savio ul. Kalinowszczyzna 3 20 - 129 Lublin	30	<i>opiekuńcza</i>	59 760,00
4.	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty ul. Królewska 10, 20 - 109 Lublin	Świątlica Opiekuńczo-Wychowawcza im. bł. Edmunda Bojanowskiego ul. Królewska 10 20 - 109 Lublin	30	<i>opiekuńcza</i>	58 650,00
5.	Fundacja Szczęśliwe Dzieciństwo ul. Jezuicka 4/9, 20 - 113 Lublin	Ośrodek nr 1 „Teatr” ul. Kunickiego 128, 20 - 434 Lublin	40	<i>opiekuńcza</i>	68 000,00
6.		Ośrodek nr 2 „Bliźniak” ul. ks. Michała Słowikowskiego 1 20 - 124 Lublin	35	<i>opiekuńcza</i>	65 450,00
7.	Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Ruchowo ul. Doświadczalna 46 20 - 236 Lublin	Świątlica Integracyjna „Razem” ul. Doświadczalna 46 20 - 236 Lublin	25	<i>opiekuńcza</i>	39 100,00

8.	Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce ul. Niedźwiedzia 39 02 – 737 Warszawa	Placówka Wsparcia Dziennego „Jutrzenka” ul. Jutrzenki 1, 20 - 538 Lublin	30	<i>opiekuńcza</i>	66 300,00
9.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Lubelski Oddział Regionalny ul. Narutowicza 54, 20 - 016 Lublin	Środowiskowe Ognisko Wychowawcze Towarzystwa Przyjaciół Dzieci ul. Narutowicza 54 20 - 016 Lublin	25	<i>opiekuńcza</i>	38 210,00
10.	Zgromadzenie Służebnic Matki Dobrego Pasterza ul. Kościelna 9, 05 - 500 Piaseczno	Placówka Wsparcia Dziennego „Dom Ciepła” im. św. Antoniego Al. Kraśnicka 65 20 - 718 Lublin	12	<i>opiekuńcza</i>	29 880,00
11.	Fundacja Sempre a Frente ul. Lubartowska 24, 20 – 085 Lublin	Świetlica Kowalska 3 ul. Kowalska 3, 20 - 115 Lublin	15	<i>opiekuńcza i specjalistyczna</i>	37 800,00
12.	Caritas Archidiecezji Lubelskiej ul. Prym. Stefana Wyszyńskiego 2 20-852 Lublin	Świetlica Środowiskowa Caritas ul. Prym. Stefana Wyszyńskiego 2 20-852 Lublin	25	<i>opiekuńcza</i>	76 500,00
Razem:			311		800 000,00

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublin

Należy podkreślić, że podmioty prowadzące placówki wsparcia dziennego poszukiwały dodatkowych źródeł finansowania i w 2023 roku pozyskały i wykorzystały dodatkowe środki finansowe w łącznej wysokości **602 708,40 zł**, m.in. z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie, Funduszu Inicjatyw Obywatelskich, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Wydziału Zdrowia i Profilaktyki Urzędu Miasta Lublin. W ramach ww. środków zrealizowano **12 projektów dla 267 dzieci** oraz **1 projekt** niefinansowy, realizowany przez Fundację Orange „Mega Misja” dla **18 dzieci**.

Ponadto w 2023 roku, w związku z działaniami wojennymi na terytorium Ukrainy, na podstawie art. 27 ust 3 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 167 ze zm.) z oferty placówek wsparcia dziennego, za zgodą Wojewody Lubelskiego, mogły korzystać dzieci pochodzenia ukraińskiego. W 2023 roku z oferty 1 placówki skorzystało 6 dzieci pochodzenia ukraińskiego.

W 2023 roku pracownicy zrealizowali 22 wizytacje, które odbyły się w okresie od kwietnia do grudnia 2023 roku.

Przez cały 2023 rok placówki wsparcia dziennego realizowały swoje zadania w systemie stacjonarnym.

Oprócz wyżej przedstawionych placówek wsparcia dziennego, w 2023 roku 5 placówek wsparcia dziennego nie dotowanych przez Miasto Lublin, działało na podstawie zezwolenia Prezydenta Miasta Lublin, były to:

- Ośrodek Wsparcia Młodzieży „Przystanek Sempre” prowadzony przez Fundację Sempre a Frente (od 14 stycznia 2019 roku),
- Świetlica „con amore” prowadzona przez Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Młodzieży „con amore” (od 5 marca 2020 roku),
- Parafialna Świetlica św. Michała Archaniola, prowadzona przez Dom Zakonny Zgromadzenia Sióstr Nauczycielek Św. Doroty Córek Najświętszych Serc (od 15 września 2021 roku);
- „Świetlica Środowiskowa Akademia Dzieciaka” prowadzona przez Fundację Uśmiech Szczęścia (od 8 listopada 2021 roku);
- „Świetlica Socjoterapeutyczna”, prowadzona przez Stowarzyszenie Promocji Kultury Na Rzecz Środowisk Lokalnych i Osób Niepełnosprawnych „DZIESIĄTA” (od 13 lipca 2022 roku).
- „Specjalistyczna Placówka AGAPE CLUB”, prowadzona przez Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE” (zezwoenie z dnia 30.06.2015, działa bez umowy od 1 kwietnia 2021 roku).

4. Pozostałe formy wspierania rodziny

4.1. Rodziny wspierające

W celu udzielenia wsparcia w sytuacji przeżywania trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Jej zadaniem jest, przy współpracy asystenta rodziny, pomaganie w opiece i wychowaniu dzieci, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie znajduje się informacja o tym, że Ośrodek poszukuje rodzin zainteresowanych współpracą non profit na rzecz rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz wzór wniosku jaki powinni złożyć kandydaci na rodziny wspierające. Dołączony został także wzór umowy z rodziną wspierającą oraz folder zachęcający kandydatów do podjęcia się pełnienia funkcji rodziny wspierającej. W 2023 r., z uwagi na brak zainteresowania ze strony rodzin, nie było rodzin objętych tą formą wsparcia.

4.2. Grupa wsparcia adresowana do rodziców mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

W 2023 roku w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie nie prowadzono grup wsparcia dla rodzin naturalnych, z uwagi na trwający do 30 czerwca 2023 r. stan zagrożenia epidemicznego. W 2024 roku planowane jest wznowienie grup wsparcia dla rodziców mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

4.3. Spotkania rodzin naturalnych z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej

W siedzibie Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej, siedzibie Centrum Aktywności Środowiskowej oraz na terenach przyjaznym dzieciom i rodzinie organizowane były spotkania rodzin naturalnych (rodziców, rodzeństwa, dziadków, osób bliskich dziecku) z dziećmi umieszczonymi w rodzinnej pieczy zastępczej. Do spotkań tych uczestnicy przygotowywani byli przez specjalistów (pedagoga, psychologa), koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej lub asystenta rodziny. W 2023 roku zorganizowano **38 takich spotkań**, w czasie których rodziny naturalne mogły również skorzystać z porad specjalistów.

4.4. Centrum Aktywności Środowiskowej

W strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie funkcjonuje również **Centrum Aktywności Środowiskowej**, którego oferta skierowana jest do wszystkich mieszkańców Lublina ze szczególnym uwzględnieniem osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, zamieszkałych na osiedlu Antoniny Grygowej w Lublinie. Centrum Aktywności Środowiskowej realizuje w szczególności zadania z zakresu wspierania osób i rodzin oraz pobudzania społecznej aktywności, w celu rozwiązywania indywidualnych, grupowych i środowiskowych problemów.

Najistotniejsze zadania realizowane przez Centrum obejmowały: wspieranie rodziny w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez zapewnienie opieki wychowawczej dzieciom i młodzieży, pomoc w nauce, stwarzanie warunków do rozwijania zainteresowań i uzdolnień oraz organizację czasu wolnego, zapewnienie pomocy rodzinie, dzieciom i młodzieży sprawiającym problemy wychowawcze, zagrożonym demoralizacją, przestępczością lub uzależnieniami poprzez organizację zajęć profilaktycznych, socjoterapeutycznych, korekcyjnych i terapeutycznych oraz udzielanie doraźnej i kompleksowej pomocy osobom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych, które wynikają z dysfunkcji życia rodzinnego i sytuacji kryzysowych o charakterze losowym.

W 2023 roku ze wsparcia Centrum skorzystało łącznie **232 osób** (w tym 103 dzieci i młodzieży) spośród których 61 skierowano do uczestnictwa w grupach wsparcia. Dzieci

i młodzież są rekrutowane do grup wsparcia przez pracowników socjalnych w drodze wywiadu środowiskowego, przeprowadzonego z rodzicami lub opiekunami dziecka. Podstawę uczestnictwa w zajęciach stanowi kontrakt socjalny zawarty pomiędzy pracownikiem socjalnym a rodzicem/opiekunem dziecka, określający zakres wsparcia.

5. Potrzeby i rekomendacje w zakresie wspierania rodziny

Zgodnie z zapisami ustawy, jeden asystent rodziny w tym samym czasie może objąć wsparciem maksymalnie 15 rodzin. Mając na uwadze to, że liczba rodzin wymagających wsparcia cały czas utrzymuje się na wysokim poziomie, koniecznym może się okazać zwiększenie zatrudnienia na stanowisku asystenta rodziny. W tym celu należy systematycznie pozyskiwać dodatkowe środki finansowe, nie tylko na zatrudnienie asystentów (ze szczególnym uwzględnieniem programów rządowych), ale również na ich szkolenie z uwagi na specyfikę nowych zadań. Należy podkreślić, iż funkcja asystenta rodziny pełni istotną rolę we wspieraniu rodzin naturalnych, w których pojawiają się problemy opiekuńczo-wychowawcze.

W związku ze zwiększającą się liczbą rodzin pochodzenia ukraińskiego, przybyłych do Lublina z powodu działań wojennych na terenie Ukrainy, należy rozważyć zatrudnienie tłumacza języka ukraińskiego, który wesprze asystentów rodziny w komunikacji z ww. rodzinami, ponieważ istotnym problemem we współpracy tych rodzin z asystentem rodziny jest bariera językowa. Wskazane jest także poszerzenie oferty pomocy dla rodzin ukraińskich, w tym wsparcie w załatwianiu spraw urzędowych, prawnych, znalezieniu zatrudnienia, podniesieniu kompetencji wychowawczych. Ze względu na fakt, że rodziny te doświadczyły także traumy, niezbędne są również szkolenia dla pracowników Sekcji ds. asysty rodzinnej, zwłaszcza dotyczące pracy z osobami pochodzenia cudzoziemskiego oraz z doświadczeniem traumy.

W Lublinie nie ma wielu ośrodków świadczących pomoc terapeutyczną dla małżeństw i rodzin, a właśnie tego typu terapia pozwala skutecznie rozwiązywać problemy, co zapobiega rozpadowi relacji. Terapia wspomaga cały system rodzinny pozwalając przejść proces żałoby, poprawić komunikację, rozwiązać konflikty, pogłębić poczucie wspólnoty, co także rozwiązuje problemy dzieci i młodzieży, bez potrzeby hospitalizacji. Kryzys psychiczny jakiego doświadcza coraz więcej osób zwiększył jeszcze zapotrzebowanie na pomoc terapeutyczną, dlatego niezbędne są starania o ułatwienie dostępu do usług psychoterapeutycznych w Lublinie. Aktualnie, ze względu na długą kolejkę oczekujących (około 200 rodzin), czas oczekiwania na rozpoczęcie terapii w Specjalistycznej Poradni dla Rodzin wynosi ok 1,5 roku. W celu skrócenia tego czasu, pomocne byłoby organizowanie szkoleń dla pracowników Poradni, rozwijających umiejętności psychoterapeutyczne, co dawałoby szansę na zastosowanie nowych technik,

sposobów pracy, a co za tym idzie skrócenie czasu trwania pojedynczego procesu terapeutycznego.

Wiele zgłoszeń klientów dotyczy również problemów dzieci. Młodzi mieszkańcy miasta często mają trudności w relacjach społecznych, stąd potrzeba prowadzenia oddziaływań terapeutycznych i profilaktycznych w formie działań grupowych (Treningi Umiejętności Społecznych, grupy dziecięce itp.). W tym celu korzystnym byłoby zatrudnienie dodatkowego pedagoga, z doświadczeniem w pracy z dziećmi.

Jak wynika z bieżącej analizy, liczba miejsc w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej, ośrodka wsparcia w formie domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz ośrodka wsparcia w formie schroniska dla bezdomnych kobiet w pełni zabezpiecza bieżące potrzeby. Obłożenie w stosunku do liczby miejsc w ww. placówkach potwierdza zasadność funkcjonowania tych ośrodków w obecnym kształcie. Z tego powodu w 2024 roku przewiduje się utrzymanie liczby miejsc na obecnym poziomie.

Wskazane jest motywowanie podmiotów prowadzących placówki wsparcia dziennego do umożliwienia korzystania z ich ofert dzieci pochodzenia ukraińskiego. Ponadto wspieranie podejmowanych przez podmioty pozarządowe działań zmierzających do pozyskania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na sfinansowanie dodatkowej działalności placówek wsparcia dziennego w celu zwiększania atrakcyjności zajęć oferowanych dla dzieci i młodzieży, a także zapobiegania fluktuacji kadry w placówkach i dbałości o jej profesjonalizm.

W ramach rozwoju systemu wspierania rodziny za istotne należy także uznać kontynuowanie działań w celu pozyskania rodzin wspierających i motywowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych do korzystania z tej formy pomocy. Istotne wydaje się także wznowienie realizacji spotkań grupy wsparcia dla rodzin naturalnych.

II. SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu z wyjątkiem sytuacji nagłych, interwencyjnych, o których mowa w art. 35 ust. 2, art. 58 ust.1 pkt 2 i 3 oraz art. 103 ust. 2 pkt 2 i 3 ustawy.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje w ostateczności, po wyczerpaniu wszystkich gwarantowanych przepisami możliwości wsparcia rodziny naturalnej.

Pieczą zastępczą jest sprawowana w formie:

- 1) rodzinnej;
- 2) instytucjonalnej.

1. Rodzinna pieczę zastępcza

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 1122/2011 Prezydenta Miasta Lublin z dnia 24 listopada 2011 roku, zmienionego zarządzeniem Nr 52/11/2013 Prezydenta Miasta Lublin z dnia 15 listopada 2013 r., Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie został wyznaczony organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w Mieście Lublin.

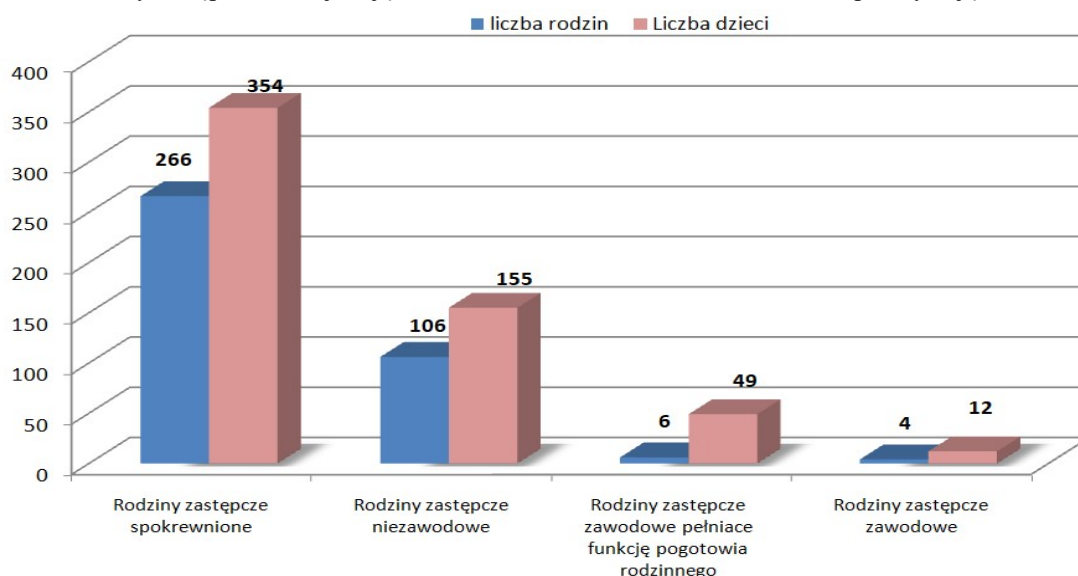
1.1. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Miasta Lublin

Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinnych formach jest jednym z podstawowych zadań własnych powiatu. W trakcie roku **2023** na terenie Miasta Lublin funkcjonowało łącznie **382 rodziny zastępcze**⁴ w których przebywało **570 dzieci** (w tym 51 dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością). Wśród dzieci przebywających w rodzinach zastępczych 505 pochodziło z Lublina, a 65 z innych powiatów. Najliczniejszą grupę stanowiły rodziny zastępcze spokrewnione (**266**) w których wychowywało się **354 dzieci**. Rodzin zastępczych niezawodowych było **106**, a pod ich opieką pozostawało **155 dzieci**. Ponadto w Mieście Lublin funkcjonowało **10 rodzin** zastępczych zawodowych, przebywało w nich **61 dzieci**, w tym 6 rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego (**49 dzieci**). W 2023 roku utworzono 2 nowe rodziny zastępcze zawodowe, w tym 1 rodzinę zastępczą zawodową pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego. Rozwiązano umowę z 1 rodziną

⁴ Wykazano rzeczywistą liczbę rodzin – jedna pełniła jednocześnie funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej i niezawodowej. Natomiast na dzień 31 grudnia 2023 roku na terenie Miasta Lublin funkcjonowało 350 rodzin zastępczych w których przebywało 499 dzieci.

zastępczą zawodową pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego. W 2023 roku zostały utworzone 2 rodzinne domy dziecka, w których zostało umieszczonych 12 dzieci.

Wykres 1. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Miasta Lublin i dzieci w nich przebywające w 2023 roku



Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

W funkcjonujących na terenie Miasta Lublin rodzinach zastępczych w 2023 roku na mocy orzeczeń sądu umieszczono 75 dzieci.

W okresie sprawozdawczym z rodzin zastępczych odeszło łącznie 48 dzieci, w tym:

- 12 dzieci powróciło do rodzin naturalnych,
- 9 dzieci zostało przysposobionych,
- 11 dzieci umieszczono w instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- 9 dzieci zostało umieszczonych w innej formie rodzinnej pieczy zastępczej,
- 7 dzieci z innych powodów (zmiana miejsca zamieszkania - przeprowadzka poza Miasto Lublin, zmiana postanowienia Sądu na umieszczenie dziecka pod opieką, bez orzekania o ustanowieniu rodziny zastępczej).

Ponadto w roku 2023 rodziny zastępcze opuściło 23 pełnoletnich wychowanków.

1.2. Świadczenia dla lubelskich rodzin zastępczych

Zgodnie ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz. U. z 2024 poz. 177), oraz Obwieszczeniami Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 28 lutego 2022 r. oraz dnia 27 marca 2023 r. i dnia 18 kwietnia 2023 r., w sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka oraz wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej, rodzinom zastępczym przysługują następujące świadczenia obligatoryjne:

- 3) **świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej na dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej niezawodowej i rodzinie zastępczej zawodowej** (1 189,00 zł miesięcznie – do dnia 31 maja 2023 r., 1 361,00 zł miesięcznie – od dnia 1 czerwca 2023 r.),
- 4) **świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej spokrewnionej** (785,00 zł miesięcznie – do dnia 31 maja 2023 r., 899,00 zł miesięcznie od dnia 1 czerwca 2023 r.),
- 5) **dodatek na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności** (239,00 zł miesięcznie do dnia 31 maja 2023 r., 274,00 zł miesięcznie od dnia 1 czerwca 2023 r.)
- 6) **dodatek na dziecko umieszczone na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich** (239,00 zł miesięcznie do dnia 31 maja 2023 r., 274,00 zł miesięcznie od dnia 1 czerwca 2023 r.),
- 7) **środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego dla rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej** (w przypadku pobytu w rodzinie zastępczej powyżej 3 dzieci).

Rodziny zastępcze mogą otrzymać również następujące świadczenia fakultatywne: dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka – raz w roku, świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – jednorazowo, świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki - jednorazowo lub okresowo, jak również świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego (w przypadku rodzin zawodowych).

W sprawie tych świadczeń na mocy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wydano łącznie **966 decyzji administracyjnych**, w tym:

- 232 decyzje dotyczących przyznania świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych – świadczenia obligatoryjne,
- 506 decyzji zmieniających decyzje przyznające świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych – świadczenia obligatoryjne,
- 99 decyzji uchylających decyzje przyznające świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych,
- 1 decyzja odmowna dotycząca świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej,
- 2 decyzje dotyczące świadczeń nienależnie pobranych,

- 19 decyzji przyznających środki finansowe na utrzymanie domu jednorodzinnego lub lokalu mieszkalnego – świadczenie obligatoryjne (w przypadku pobytu w rodzinie powyżej 3 dzieci),
- 94 decyzji przyznających jednorazowe świadczenie na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka - świadczenia fakultatywne,
- 2 decyzje odmowne dotyczące jednorazowego świadczenia na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – świadczenia fakultatywne,
- 1 decyzja przyznająca świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu – świadczenie fakultatywne,
- 7 decyzji przyznających dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania – świadczenie fakultatywne,
- 3 decyzje przyznające świadczenie na inne niezbędne i nieprzewidziane wydatki związane z opieką i wychowaniem dziecka.

W 2023 roku wypłacono **6 438** świadczeń na dzieci przebywające w lubelskich rodzinach zastępczych na łączną kwotę **5 975 729,62 zł**⁵, z tego:

- 1) 5 264 276,94 zł na świadczenia dla dzieci podchodzących z terenu Miasta Lublin,
- 2) 711 452,68 zł na świadczenia dla dzieci pochodzących z 30 innych powiatów, a przebywających w lubelskich rodzinach zastępczych. Wydatki na te świadczenia są refundowane przez powiaty pochodzenia dzieci. Zgodnie z ustawą, koszty związane z pobytem dzieci w pieczy zastępczej ponosi powiat pochodzenia dziecka.

Szczegółowe zestawienie wypłaconych świadczeń zawarto w tabeli nr 8 na stronie 31.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie wypłacał w okresie styczeń – grudzień 2023 r. świadczenia dla 372⁶ rodzin zastępczych zamieszkałych na terenie Miasta Lublin na 554⁷ dzieci, w tym:

1. dla 261 rodzin zastępczych spokrewnionych, w których przebywało 351 dzieci,
2. dla 102 rodzin zastępczych niezawodowych, w których przebywało 142 dzieci,
3. dla 10 rodzin zastępczych zawodowych, w których przebywało 63 dzieci, w tym:
 - 6 rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego w których przebywało 51 dzieci,
 - 4 rodziny zastępcze zawodowe, w których przebywało 12 dzieci,

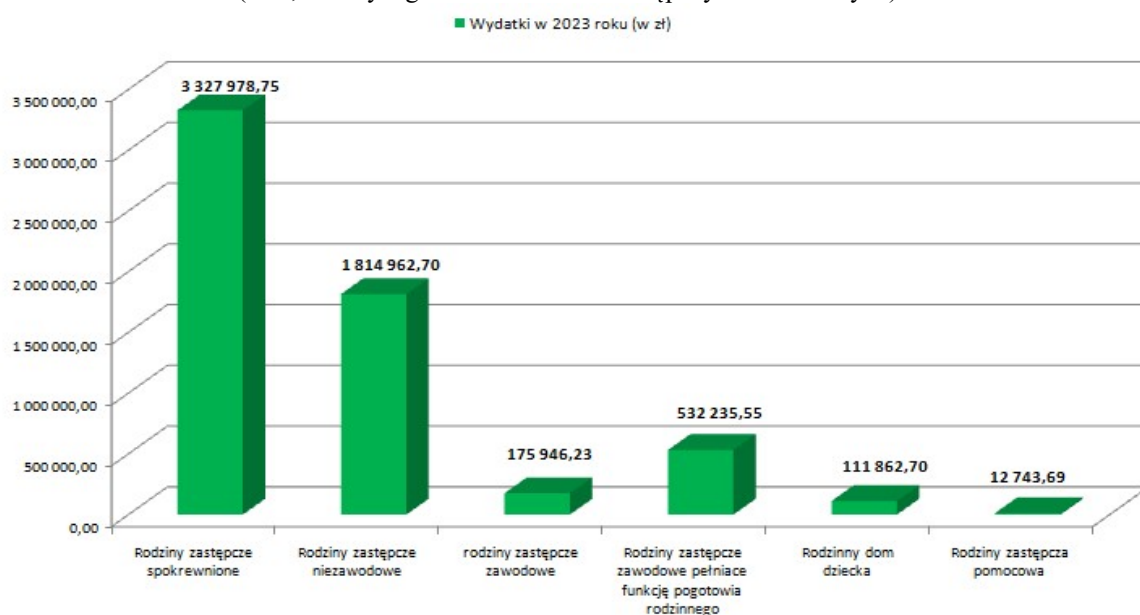
⁵ Ujęto świadczenia wypłacone rodzinom zastępczym, bez wynagrodzeń rodzin zastępczych zawodowych.

⁶ Wykazano rzeczywistą liczbę rodzin - dwie rodziny zastępcze pełnią funkcję zarówno rodziny zastępczej spokrewnionej i rodziny zastępczej niezawodowej.

⁷ Wykazano rzeczywistą liczbę dzieci. W ciągu 2023 roku 8 dzieci przebywających w rodzinach zastępczych zawodowych przeszło do rodzin zastępczych niezawodowych.

- dla 1 rodzinnego domu dziecka, w którym przebywało 6 dzieci.

Wykres 2. Wydatki na świadczenia dla dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Lublin w 2023 roku (w zł, bez wynagrodzeń dla rodzin zastępczych zawodowych)



Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

W roku 2023 w 51 lubelskich rodzinach zastępczych, na podstawie porozumień z 30 powiatami (3 porozumienia w trakcie zawarcia), przebywało 65 dzieci z terenu innych powiatów.

Tabela 5. Dzieci z innych powiatów w lubelskich rodzinach zastępczych w 2023 roku

Lp.	Nazwa powiatu	Liczba rodzin zastępczych na terenie Miasta Lublin	Liczba dzieci z innych powiatów na terenie Miasta Lublin
1	Biłgorajski	2	2
2	Radzyński	1	1
3	Zamojski	1	1
4	Niżański	1	1
5	Łęczyński	3	3
6	Lubartowski	3	4
7	Puławski	3	3
8	Lubelski	10	13
9	Krośnieński	1	1
10	Kraśnicki	2	3
11	Kolbuszowski	1	1
12	Pilski	1	3
13	Chełmski	2	2
14	Świdnicki	5	6
15	Jarosławski	1	1
16	Miński	1	1

17	Siedlecki	1	1
18	Radomski	1	1
19	Rycki	1	4
20	Włodawski	1	1
21	Nyski	1	1
22	Opatowski	1	1
23	Kołobrzegi	1	1
24	Jasielski	1	1
25	Rybnicki	1	1
26	Warszawa	1	1
27	Stargardzki	1	2
28	Opolski- porozumienie w trakcie zawarcia	1	2
29	Ostrowiecki- porozumienie w trakcie zawarcia	0 ⁸	1
30	Wołomiński- porozumienie w trakcie zawarcia	1	1
	Razem:	51	65

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Dzieci pochodzące z terenu Miasta Lublin mogą zostać umieszczone w rodzinach zastępczych na terenie innego powiatu, podobnie jak rodziny zamieszkujące na terenie Lublina mogą zostać ustanowione rodzinami zastępczymi dla dzieci pochodzących z innych powiatów. Wynika to, m.in. z faktu umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych mieszkających w innych powiatach, lub też z braku rodzin zastępczych gotowych na przyjęcie dzieci w ich miejscu zamieszkania. Informacje dotyczące lubelskich dzieci umieszczonych na podstawie porozumień w rodzinnej pieczy zastępczej w innych powiatach znajdują się na str. 46 niniejszego opracowania.

Od dnia 1 lutego 2023 r. zgodnie z 191 ust. 5 cyt. ustawy powiat, na terenie którego funkcjonują mogące przyjąć dzieci rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, zawiera z powiatem, o którym mowa w ust. 1 - 4 porozumienie w sprawie przyjęcia dziecka oraz warunków jego pobytu i wysokości wydatków, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2 oraz kosztów objęcia rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Z uwagi na powyższe w 2023 r. podpisano z 30 powiatami łącznie **59** porozumień i aneksów do już zawartych porozumień (w tym: 20 porozumień i 39 aneksów).

Realizacja dodatku wychowawczego dla dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych

W związku z wejściem w życie w dniu 1 stycznia 2022 roku zmian do ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie

⁸ rodzina ujęta w Miasto Stołeczne Warszawa

pieczy zastępczej, powiaty zajmowały się obsługą dodatków do 31 maja 2022 roku. Od czerwca 2022 roku realizacją Programu zajmuje się Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

1.3. Rodziny pomocowe

Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka, na ich wniosek, są wspierane przez rodziny pomocowe. Pomoc ta ma charakter tymczasowy, a podstawą umieszczenia dziecka w rodzinie pomocowej jest umowa zawarta między starostą a rodziną pomocową.

Rodziną pomocową może zostać:

- 1) rodzina zastępcza niezawodowa, rodzina zastępcza zawodowa lub prowadzący rodzinny dom dziecka;
- 2) małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, przeszkoleni do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub rodziny przysposabiającej.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r., poz. 177) „Rodzina zastępcza zawodowa oraz prowadzący rodzinny dom dziecka mają prawo do czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem w związku z wypoczynkiem, w wymiarze 30 dni kalendarzowych w okresie 12 miesięcy”. Zgodnie z art. 73 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ww. ustawy, w przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą lub prowadzącego rodzinny dom dziecka piecza zastępcza nad dzieckiem może zostać powierzona rodzinie pomocowej. Piecza zastępcza może zostać powierzona rodzinie pomocowej, w szczególności w okresie: czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą lub prowadzącego rodzinny dom dziecka w związku z wypoczynkiem, udziałem w szkoleniach lub pobytem w szpitalu”.

W 2023 roku 2 rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego przebywały na zaplanowanym urlopie. Z uwagi na powyższe wypłacono wynagrodzenia w kwocie 3 404,55 zł dla 4 rodzin, z którymi podpisano 4 umowy o pełnienie funkcji rodziny pomocowej na czas niesprawowania opieki nad dziećmi umieszczonymi w rodzinach zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego. W okresie sprawozdawczym opieką rodzin pomocowych zostało objętych 10 dzieci, na które wypłacono 15 świadczeń na kwotę 12 743,69 zł.

Tabela 6. Wydatki na rodziny pomocowe w 2023 roku

Wyszczególnienie		Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Lublina ogółem			
1	Rodziny pomocowe, z tego:	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń [zł]	Liczba rodzin pomocowych	Liczba dzieci objętych opieką
1.1	świadczenia na dziecko	15	12 743,69	4	10
1.2	wynagrodzenie rodziny pomocowej	4	3 404,55	4	10
2.	RAZEM:	19	16.148,24	4	10

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

1.4. Osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich

Zgodnie z art. 57 ust. 1a ustawy, w przypadku gdy w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej przebywa więcej niż 3 dzieci, na wniosek rodziny zastępczej, zatrudnia się osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

Tabela 7. Wydatki na zadania własne – wynagrodzenia dla osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich

Wyszczególnienie		Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Lublina ogółem			
1.	Osoby do pomocy	Liczba wypłaconych wynagrodzeń	Kwota świadczeń [zł]	Liczba osób z którymi zawarto umowę	Liczba rodzin objętych wsparciem
1.1	wynagrodzenie	111	140 410,16 zł	11	11

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

W okresie styczeń – grudzień 2023 r. zawarto **15 umów** (6 umów podpisanych w grudniu 2022 roku z okresem obowiązywania od 1 stycznia 2023 roku i 9 umów podpisanych w 2023 r.), z 11 osobami o świadczenie usług polegających na pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich w zawodowych rodzinach zastępczych, w których na dzień podpisania umowy przebywało powyżej 3 dzieci. Stawka za godzinę usług wynosiła: 22,80 zł (kwota obowiązująca w okresie od 1 stycznia 2023 r. do 30 czerwca 2023 r.), 23,50 zł (kwota obowiązująca w okresie od 1 lipca 2023 r. do 31 grudnia 2023 r.). Wymiar godzinowy usług wynosił, nie więcej niż: 40 godzin miesięcznie dla 8 rodzin, w tym: 4 zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, 1 rodziny zastępczej zawodowej, 2 rodzin zastępczych niezawodowych, 1 rodzinnego domu dziecka, 60 godzin dla 2 rodzin, w tym: 1 zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego i 1 rodziny zastępczej niezawodowej oraz 80 godzin miesięcznie dla 1 rodziny zastępczej niezawodowej. Z tej formy pomocy w 2023 r. skorzystało 11 rodzin zastępczych. W 2023 roku wydatki na realizację tego zadania wyniosły **140 410,16 zł**.

1.5. Wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka

W Mieście Lublin w 2023 roku funkcjonowało **10 rodzin zastępczych zawodowych, w tym:** 6 pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, 4 rodziny zastępcze zawodowe oraz **1 rodzinny dom dziecka**. Na podstawie zawartej umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej oraz rodzinnego domu dziecka, rodzinie przysługuje miesięczne wynagrodzenie.

Na mocy uchwały nr 1193/XL/2022 Rady Miasta Lublin z dnia 26 maja 2022 r., w sprawie podwyższenia wysokości wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych, osób prowadzących rodzinny dom dziecka oraz rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego podwyższona została wysokość wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych oraz osób prowadzących rodzinny dom dziecka do kwoty nie niższej niż 3 000,00 zł miesięcznie, oraz podwyższona została wysokość wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego do kwoty nie niższej niż 3 400,00 zł miesięcznie. Ww. uchwała weszła w życie z dniem 28 czerwca 2022 r. z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2022 r.

Od dnia 1 lutego 2023 r. zgodnie z art. 85 ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzinie zastępczej zawodowej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka przysługuje miesięcznie wynagrodzenie nie niższe niż 4 100,00 zł. Rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego przysługuje miesięczne wynagrodzenie nie niższe niż 124% kwoty, o której mowa w ust. 1.

Na podstawie powyższej zmiany w cyt. ustawie oraz zgodnie z zawartymi umowami i aneksami do umów, od dnia 1 lutego 2023 r. wynagrodzenia dla 6 rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego wypłacono w kwocie podstawy 5.084,00 zł miesięcznie, dla 4 rodzin zastępczych zawodowych oraz 1 rodzinnego domu dziecka wypłacono wynagrodzenia w kwocie podstawy 4.100,00 zł miesięcznie.

Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego, zgodnie z art. 85 ust. 5, otrzymują dodatek w wysokości 20% otrzymywanego wynagrodzenia, w kwocie 1.016,80 zł miesięcznie, jeżeli w rodzinie zastępczej przebywa w okresie dłuższym niż 10 dni w miesiącu kalendarzowym więcej niż troje dzieci lub co najmniej jedno dziecko, o którym mowa w art. 81 ustawy (dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności).

W roku 2023 wynagrodzenia wszystkich **10 rodzin zastępczych zawodowych oraz 1 rodzinnego domu dziecka**, zgodnie z zawartymi umowami wyniosły łącznie **709 896,42 zł**, z tego:

- dla rodzin zastępczych zawodowych – **204 331,52 zł** (4 rodziny),

- dla rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego – **447 550,05 zł** (6 rodzin),
- dla rodzinnego domu dziecka – **58 014,85 zł** (1 rodzina).

Tabela 8. Wydatki na rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Miasta Lublin w okresie I – XII 2023 roku

WYSZCZEGÓLNIENIE		Zadania własne				Zadania przejęte od od innych JST do realizacji na podstawie porozumień i umów				RODZINY ZASTĘPCZE I RODZINNE DOMY DZIECKA FUNKCJONUJĄCE NA TERENIE LUBLINA OGÓŁEM			
		LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ [ZŁ]	LICZBA RODZIN	LICZBA DZIECI	LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ [ZŁ]	LICZBA RODZIN	LICZBA DZIECI	LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ [ZŁ]	LICZBA RODZIN	LICZBA DZIECI
L.p.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	14	15	16	17
1	RODZINY ZASTĘPCZE - OGÓŁEM	5 821	5 804 709,67	323	489	723	711 452,68	51	65	6 544	6 516 162,35	372	554
2	RODZINY ZASTĘPCZE SPOKREWNIONE I NIEZAWODOWE OGÓŁEM:	5 056	4 431 488,77	314	428	723	711 452,68	51	65	5 779	5 142 941,45	365	493
2.1	Rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem, w tym:	3 828	3 017 943,69	235	315	369	310 035,06	28	36	4 197	3 327 978,75	263	351
2.1.1	świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonego dziecka	3 420	2 903 614,67	235	315	361	302 835,06	28	36	3 781	3 206 449,73	263	351
2.1.2	dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	371	95 329,02	33	37	0	0,00	0	0	371	95 329,02	33	37
2.1.3	dodatek z tytułu umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
2.1.4	świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	35	18 200,00	26	35	8	7 200,00	6	8	43	25 400,00	32	43
2.1.5	świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie wydatków związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
2.1.6	dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	2	800,00	2	2	0	0,00	0	0	2	800,00	2	2
2.2	Rodziny zastępcze niezawodowe z dzieckiem, w tym:	1 228	1 413 545,08	79	113	354	401 417,62	23	29	1 582	1 814 962,70	102	142

2.2.1	świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonego dziecka	1 079	1 369 845,05	79	113	311	389 404,46	23	29	1 390	1 759 249,51	102	142
2.2.2	dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	119	29 400,03	10	12	41	10 013,16	4	4	160	39 413,19	14	16
2.2.3	dodatek z tytułu umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
2.2.4	świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	29	13 900,00	19	29	2	2 000,00	2	2	31	15 900,00	21	31
2.2.5	świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie wydatków związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
2.2.6	dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	1	400,00	1	1	0	0,00	0	0	1	400,00	1	1
2.2.7	środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3 i 4	RODZINY ZASTĘPCZE ZAWODOWE I RODZINNE DOMY DZIECKA OGÓŁEM:	765	1 373 220,90	11	69	0	0,00	0	0	765	1 373 220,90	11	69
3.1	Rodziny zastępcze zawodowe, w tym:	192	328 897,75	4	12	0	0,00	0	0	192	328 897,75	4	12
3.1.1	świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonego dziecka	132	171 396,00	4	12	0	0,00	0	0	132	171 396,00	4	12
3.1.2	dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	13	3 350,23	1	2	0	0,00	0	0	13	3 350,23	1	2
3.1.3	dodatek z tytułu umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.1.4	świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0

3.1.5	świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie wydatków związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.1.6	dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	3	1 200,00	1	3	0	0,00	0	0	3	1 200,00	1	3
3.1.7	środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.1.8	świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.1.9	wynagrodzenie za pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej	44	152 951,52	4	12	0	0,00	0	0	44	152 951,52	4	12
3.2	Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego, z tego:	481	887 745,60	6	51	0	0,00	0	0	481	887 745,60	6	51
3.2.1	świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonego dziecka	385	457 222,93	6	51	0	0,00	0	0	385	457 222,93	6	51
3.2.2	dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.2.3	dodatek z tytułu umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.2.4	świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	14	7 200,00	5	14	0	0,00	0	0	14	7 200,00	5	14
3.2.5	świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie wydatków związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.2.6	dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.2.7	środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu	17	67 812,62	5	48	0	0,00	0	0	17	67 812,62	5	48

	jednorodzinnego												
3.2.8	świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
3.2.9	wynagrodzenie za pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej	65	355 510,05	6	51	0	0,00	0	0	65	355 510,05	6	51
4.	Rodzinne domy dziecka	92	156 577,55	1	6	0	0,00	0	0	92	156 577,55	1	6
4.1	świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonego dziecka	72	92 832,00	1	6	0	0,00	0	0	72	92 832,00	1	6
4.2	dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
4.3	świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie wydatków związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
4.4	dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
4.5	środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	4	15 630,70	1	6	0	0,00	0	0	4	15 630,70	1	6
4.6	świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu	1	2 000,00	1	6	0	0,00	0	0	1	2 000,00	1	6
4.7	świadczenie na pokrycie innych nieprzewidzianych wydatków	3	1 400,00	1	6	0	0,00	0	0	3	1 400,00	1	6
4.8	wynagrodzenie za pełnienie funkcji rodzinnego domu dziecka	12	44 714,85	1	6	0	0,00	0	0	12	44 714,85	1	6

1	RODZINY POMOCOWE, z tego:	LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ [ZŁ]	LICZBA RODZIN pomocowych	LICZBA DZIECI objętych opieką	LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ [ZŁ]	LICZBA RODZIN pomocowych	LICZBA DZIECI objętych opieką	LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ [ZŁ]	LICZBA RODZIN pomocowych	LICZBA DZIECI objętych opieką
1.1	świadczenia na dziecko	15	12 743,69	4	10	0	0	0	0	15	12 743,69	4	10

1.2	wynagrodzenie rodziny pomocowej	4	3 404,55	4	10	0	0	0	0	4	3 404,55	4	10
2.	RAZEM:	19	16 148,24	4	10	0	0	0	0	19	16 148,24	4	10

1.	OSOBY DO POMOCY	LICZBA wypłaconych wynagrodzeń	KWOTA ŚWIADCZEŃ [ZŁ]	LICZBA OSÓB z którymi zawarto umowę	LICZBA RODZIN objętych wsparciem	LICZBA wypłaconych wynagrodzeń	KWOTA ŚWIADCZEŃ [ZŁ]	LICZBA OSÓB z którymi zawarto umowę	LICZBA RODZIN objętych wsparciem	LICZBA wypłaconych wynagrodzeń	KWOTA ŚWIADCZEŃ [ZŁ]	LICZBA OSÓB z którymi zawarto umowę	LICZBA RODZIN objętych wsparciem
1.1	wynagrodzenie	111	140 410,16	11	11	0	0,00	0	0	111	140 410,16	11	11

- UWAGI:
- 1) Dane wykazane narastająco, uwzględniono wszystkie rodziny i dzieci w nich przebywające w okresie sprawozdawczym, które otrzymały pomoc finansową;
 - 2) W wypadku rodziny, która pełni podwójną funkcję (np. jednocześnie rodziny zastępczej spokrewnionej i niezawodowej) wykazano ją zarówno w wierszu nr. 2.1 jak i w wierszu 2.2, a w wierszu nr 2 wykazano faktyczną liczbę (tj. 1.);
 - 3) Przez "LICZBA DZIECI" należy rozumieć dzieci objęte rodzinną pieczęcią zastępczą;
 - 4) Uwzględniono wydatki z realizacji umów dofinansowanych środkami z budżetu państwa;

1.6. Pozostałe formy wsparcia rodzin zastępczych i działania na rzecz rozwoju systemu pieczy zastępczej na terenie Miasta Lublin

W ramach działań na rzecz rodzin zastępczych i rozwoju systemu pieczy zastępczej, Dział ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej realizował wiele innych zadań, które zaprezentowano niniejszym podrozdziale.

Projekt „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19”

W 2023 roku kontynuowano realizację Projektu „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19”. W dniu 27 sierpnia 2020 r. została podpisana umowa Nr 1123 w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój lata 2014-2020 – Działanie 2.8. Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnych, PI 9iv: Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym, pomiędzy Wojewodą Lubelskim a Miastem Lublin.

W ramach projektu objęto wsparciem **310 rodzin zastępczych** (w tym 226 rodzin zastępczych spokrewnionych, 73 rodziny zastępcze niezawodowe i 11 rodzin zastępczych zawodowych) w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19.

W ramach projektu przekazano łącznie:

- 93 sztuk sprzętu komputerowego dla dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych. Umowy w sprawie użyczenia sprzętu komputerowego z rodzinami zastępczymi zostały zawarte do dnia 30 września 2025 r,
- 8 290 maseczek, 42 400 rękawiczek, 843 litrów środków dezynfekcyjnych,
- wyposażono 7 miejsc kwarantanny/izolacji.

W roku 2023 na skutek zmiany zarządzenia opiekuńczego lub zmiany miejsca zamieszkania rodzin zastępczych poza Miasto Lublin, wypowiedziano 5 umów w sprawie użyczenia sprzętu komputerowego, który następnie został przekazany 3 innym rodzinom zastępczym zamieszkującym na terenie Miasta Lublin. W 3 przypadkach MOPR w Lublinie złożył do właściwej prokuratury zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa z uwagi na to, że rodziny, po ich rozwiązaniu, nie oddały przekazanego sprzętu, do czego były zobowiązane zgodnie z zapisami umowy.

Wspieranie i poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą

Tematyka porad dotyczyła:

- w ramach poradnictwa psychologicznego: konsekwencji emocjonalnych przyjęcia dziecka do rodziny zastępczej, adaptacji dziecka do nowej sytuacji, współpracy rodziny zastępczej z rodziną naturalną dziecka, sposobów skutecznego komunikowania się w rodzinie, przezwyciężania trudności szkolnych dziecka, poszerzania kompetencji wychowawczych;
- w ramach poradnictwa pedagogicznego: problemów wychowawczych wynikających z historii życia dziecka, kontaktów opiekunów zastępczych z rodziną naturalną dziecka, postaw rodziców zastępczych wobec problemów dziecka, metod wychowawczych stosowanych przez opiekunów zastępczych, kierowania rodzin zastępczych do lekarzy specjalistów, specjalistycznej pomocy psychologicznej i pedagogicznej, udzielania wskazówek o możliwości skierowania dzieci do placówek specjalistycznych i wsparcia dziennego.

Szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej

W 2022 roku pracownik Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej MOPR w Lublinie ukończył szkolenie dla trenerów PRIDE: Rodzinna Piecza Zastępcza oraz PRIDE: Adopcja. Przeszkolenie pracownika umożliwiło efektywne szkolenia kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe w ramach zasobów kadrowych Ośrodka. W 2023 r. ww. pracownik ukończył szkolenie dla trenerów PRIDE: Rodzina Zastępcza Zawodowa. Dzięki powyższemu, w ramach pracy Ośrodka można szkolić kandydatów na rodziny zastępcze zawodowe. Planowane jest również skierowanie na ww. szkolenie dla trenerów kolejnego pracownika Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej. Wszystkie te działania mają na celu przeszkolenie jak największej liczby kandydatów na rodziny zastępcze, a co za tym idzie zwiększenie możliwości zabezpieczenia potrzeb dzieci odbieranych z rodzin w trybie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka.

W 2023 roku pracownicy MOPR w Lublinie przeprowadzili szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej pt. „PRIDE: Rodzinna Piecza Zastępcza”. W szkoleniu tym brało udział 27 osób (20 rodzin).

W grudniu 2023 r. rozpoczęło się kolejne szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej pt. „PRIDE: Rodzinna Piecza Zastępcza” prowadzone przez pracowników Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie. W szkoleniu tym bierze udział 13 osób (9 rodzin).

Ponadto pracownicy MOPR w Lublinie w 2023 roku przeprowadzili szkolenie dla kandydatów do prowadzenia rodzinnego domu dziecka (1 rodzina).

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie w celu pozyskania osób chętnych do tworzenia rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego zgłosił jedną rodzinę zastępczą niezawodową do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie. Rodzina ta ukończyła szkolenie na rodzinę zastępczą zawodową pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego.

Dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci umieszczonych w systemie rodzinnej pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 129 ustawy, organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz w rodzinnym domu dziecka. Przeprowadzono **854 ocen** sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej i przekazano na piśmie **854 opinii** o zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej do właściwych sądów. Ocen tych dokonano w celu ustalenia aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka, analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną, modyfikacji planu pomocy dziecku, monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie, oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb oraz oceny zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Ocena dotyczyła **419 dzieci**. W przypadku dzieci w wieku poniżej 3 lat oceny dokonywano nie rzadziej niż co 3 miesiące. Sytuacja dzieci starszych podlegała ocenie nie rzadziej niż co 6 miesięcy.

W ocenie sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej mogli uczestniczyć ich opiekunowie zastępczy, a także rodzice naturalni, jeżeli nie zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej. O terminach posiedzeń zespołu oceniającego zawiadamiano rodziców biologicznych, opiekunów zastępczych dzieci, których sytuację oceniano oraz pracowników Ośrodka Adopcyjnego w Lublinie. W procesie oceny brali udział psycholog, pedagog, właściwy koordynator rodzinnej pieczy zastępczej lub pracownik socjalny sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych, w przypadku kiedy rodzina zastępcza nie była objęta wsparciem koordynatora, asystent rodziny w przypadku gdy rodzina naturalna była objęta asystenturą, pracownik socjalny pracujący z rodziną biologiczną dzieci, pracownik Sekcji ds. pomocy osobom usamodzielnianym, w przypadku dzieci zbliżających się do osiągnięcia pełnoletności oraz pracownik Ośrodka Adopcyjnego w Lublinie, w przypadku dzieci zgłoszonych do przysposobienia.

Dokonywanie ocen funkcjonowania rodzin zastępczych w kontekście jakości sprawowanej przez nie opieki

Działając na podstawie art. 132 ustawy, dokonano oceny 140 rodzin zastępczych w odniesieniu do predyspozycji posiadanych przez opiekunów oraz jakości opieki sprawowanej nad powierzonymi im dziećmi. Oceny dokonywano w składzie: psycholog, pedagog, właściwy koordynator rodzinnej pieczy zastępczej lub pracownik socjalny w sytuacji, gdy rodzina zastępcza nie była objęta wsparciem koordynatora.

Działania diagnostyczno-konsultacyjne w celu pozyskiwania, szkolenia i kwalifikowania osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej

Psycholodzy zatrudnieni w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej przeprowadzili badania psychologiczne **99 osób** będących kandydatami na rodziny zastępcze lub istniejącymi rodzinami zastępczymi. W 2023 r. wydano **72 opinie** dotyczące motywacji i predyspozycji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, w tym opinie sporządzone o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej. W celach diagnostycznych zakupiono Testy Kompetencji Rodzicielskich (zeszyty testowe oraz arkusze wyników), które przeznaczone są do pomiaru kompetencji rodzicielskich kandydatów i opiekunów zastępczych oraz Kwestionariusze do Oceny Kandydatów na Rodziców Adopcyjnych, Opiekunów Prawnych Mediatorów CUIDA (arkusze wyników, arkusze odpowiedzi oraz arkusze z instrukcją). Testy Kompetencji Rodzicielskich pozwalają na zidentyfikowanie mocnych i słabych stron kandydatów oraz istniejących rodzin zastępczych oraz wychwycenie ewentualnych błędów popełnianych przez nich w procesie wychowania dzieci. Testy stosowane wspólnie z kwestionariuszem CUIDA pozwalają uzyskać pełniejszy obraz predyspozycji do rodzicielstwa zastępczego. Kwestionariusz CUIDA pozwala na ocenę zmiennych osobowościowych, stylów wychowania i zdolności danej osoby do zapewnienia odpowiedniej opieki dziecku biologicznemu, adoptowanemu, w rodzinie zastępczej, w placówce opiekuńczej, a także osobie starszej czy niepełnosprawnej. Kwestionariusz CUIDA oraz Testy Kompetencji Rodzicielskich zostały sfinansowane ze środków Miasta Lublin.

W 2023 roku Komisja ds. kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka⁹ odbyła 52 posiedzenia.

Wynikiem prac Komisji było:

- sporządzenie 52 protokołów dotyczących spełniania przez kandydatów wymogów, o których mowa w art. 42 ust. 1-3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (3 rodziny nie spełniały warunków do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, o których mowa w art. 47 ust. 1-3 ustawy),
- sporządzenie 9 wstępnych akceptacji kandydatów (rodzin) do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka (15 osób, 9 rodzin, spełniało warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej),
- wydanie 8 zaświadczeń kwalifikacyjnych dla 8 rodzin/kandydatów (15 osób) do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej.

Sporządzanie diagnoz psychofizycznych dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej (zgodnie z art. 38 ust. 1 pkt 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej)

W roku 2023 psychologowie i pedagodzy sporządzili łącznie **52 diagnozy** psychofizyczne dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej. W tym celu korzystano z licencji programu komputerowego KomKod moduł KORP – Karty Oceny Rozwoju Psychoruchowego – wystandaryzowane narzędzie diagnostyczne, przeznaczone do wstępnej oceny rozwoju dziecka, które są wykorzystywane do diagnoz dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej oraz KOZE – Karty Oceny Zachowania i Emocji.

Przekazywanie do właściwych sądów wniosków o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania sytuacji prawnej (zgodnie z art. 47 ust. 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej)

W roku 2023 przekazano łącznie 35 wniosków o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej celem uregulowania ich sytuacji prawnej.

Sporządzanie pozwów o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci

Zgodnie z art. 38 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w 2023 roku Dział ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej sporządził łącznie

⁹ Działająca na podstawie Zarządzenia nr 196/2015 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie z dn. 31.12.2015 r., ze zmianami w sprawie powołania Komisji ds. kwalifikowania do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz ustalenia wzorów dokumentów obowiązujących w postępowaniu dotyczącym kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

36 pozwów o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz 42 dzieci pochodzących z Lublina i przebywających w rodzinach zastępczych. W związku z brakiem realizacji przez rodziców zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, przygotowano 20 wniosków do komorników o egzekucję świadczeń alimentacyjnych na rzecz 14 dzieci.

Działalność informacyjna, upowszechnianie wiedzy i promowanie ruchu rodzicielstwa zastępczego

W okresie sprawozdawczym do siedziby działu zgłosiło się 14 rodzin zamierzających podjąć starania o ustanowienie ich rodzinami zastępczymi, z którymi przeprowadzono 43 spotkania informacyjne na temat warunków, jakie muszą spełniać kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie prowadzi regularne kampanie promujące rodzicielstwo zastępcze. W pojazdach MPK umieszczano plakaty promujące rodzicielstwo zastępcze. Odbywają się także cyklicznie audycje telewizyjne z udziałem pracowników MOPR w Lublinie. Pracownicy MOPR w Lublinie brali udział w programach TVP3 Lublin (Poranek Między Wisłą a Bugiem, Panorama Lubelska oraz Strefa Otwarta), które dotyczyły poszukiwania kandydatów na rodziny zastępcze. Ponadto prowadzono działania informacyjne (np. w parafialnych kościołach na terenie Miasta Lublin) oraz poradnictwo. W miarę możliwości tworzone są oferty świadczeń fakultatywnych dla istniejących i nowo powstających rodzin zastępczych. Akcje promocyjne mają na celu pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz zwiększenie liczby rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych.

W dniu 29 maja 2023 roku na terenie Domu Młodzieży SOS przy ul. Jutrzenki 1 w Lublinie odbyły się obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego. Wydarzenie wpisywało się w Piknik rodzinny „Poznajemy się – ciąg dalszy”. W wydarzeniu wzięli udział Prezydent Miasta Lublin Pan Krzysztof Żuk, Zastępca Prezydenta Miasta Pani Monika Lipińska, przedstawiciele władz samorządowych oraz posłowie na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej. Obecni byli również dyrektorzy placówek opiekuńczo-wychowawczych i ich wychowankowie, dyrektorzy domów pomocy społecznej i ich mieszkańcy, przedstawiciele straży pożarnej, policji, straży miejskiej, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz mieszkańcy miasta Lublin. Piknik był okazją do podziękowań i uhonorowania medalami Prezydenta Miasta Lublin rodzin zastępczych za zaangażowanie we wsparcie dzieci pozbawionych opieki rodziców naturalnych i stworzenie im bezpiecznego, rodzinnego domu oraz medalami „Lublin Bohaterom” osób i organizacji zaangażowanych w niesienie pomocy

osobom potrzebującym w dobie kryzysu związanego z wojną w Ukrainie. Ponadto w programie było wiele atrakcji i konkursów z nagrodami, które były prowadzone również przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie. W ramach Festynu świętowano Dzień Rodzicielstwa Zastępczego. W trakcie Festynu osoby zainteresowane mogły skorzystać ze specjalistycznego poradnictwa, w tym psychologicznego oraz pedagogicznego, dotyczącego kwestii rodzicielstwa zastępczego. Jednym z założeń Festynu było propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego.

Informacje na temat dzieci z uregulowaną sytuacją prawną

Do Ośrodka Adopcyjnego w Lublinie przekazano informację na temat 52 dzieci z uregulowaną sytuacją prawną. W informacjach tych uwzględniono opinię dotyczącą charakteru więzi łączącej dziecko z aktualnym opiekunem.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych z rodzinami zastępczymi oraz wychowankami umieszczonymi w rodzinnej pieczy zastępczej

W roku 2023 pracownicy socjalni Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych prowadzili systematyczną pracę socjalną z rodzinami zastępczymi oraz wychowankami umieszczonymi w rodzinnej pieczy zastępczej. Pracownicy socjalni przeprowadzali również wywiady środowiskowe z rodzinami zastępczymi, które ubiegały się o świadczenia z ustawy o pomocy społecznej oraz z kandydatami do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

W okresie sprawozdawczym pracownicy socjalni pracowali z **181 rodzinami** zastępczymi, w których umieszczonych było **220 dzieci** (w tym pełnoletni wychowankowie, pozostający w rodzinie zastępczej). Odbyli **810 wizyt** w środowisku. Uczestniczyli w 310 spotkaniach, w czasie których dokonywano ocen sytuacji dzieci oraz w 51 spotkaniach, na których dokonywano ocen funkcjonowania rodzin zastępczych (na potrzeby tych ocen przygotowali lub uaktualnili 310 informacji o funkcjonowaniu dzieci w rodzinach zastępczych i 51 informacji o rodzinach zastępczych).

Zgodnie z art. 47 ust. 5 ustawy, przygotowano i przesłano do właściwych sądów 280 informacji o całokształcie sytuacji osobistej dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz sytuacji rodzin dzieci. Pracownicy socjalni uczestniczyli również w posiedzeniach komisji ds. kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Odpłatność rodziców biologicznych za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych na terenie Miasta Lublin, oraz za pobyt dzieci z terenu Miasta Lublin w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów

Zgodnie z art. 193 ust. 1 cyt. ustawy, za pobyt dziecka w pieczy zastępczej rodzice ponoszą miesięczną opłatę w wysokości przyznanych świadczeń i dodatków, o których mowa w art. 80 ust. 1 i art. 81.

W okresie od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r. wydano łącznie **90 decyzji** administracyjnych odstępujących od ustalania opłaty za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej (w tym: 3 decyzje na kuratora dla osoby nieobecnej wyznaczonego na podstawie 3 postanowień Sądu wydanych na wniosek MOPR). Szczegółowe warunki wydawania decyzji o odstąpieniu od ustalania tej opłaty zawarte są w uchwale nr 428/XIX/2012 Rady Miasta Lublin z dnia 29 marca 2012 r., w sprawie określenia szczegółowych warunków umorzenia w całości lub w części łącznie z odsetkami, odroczenia terminu płatności, rozłożenia na raty lub odstępowania od ustalenia opłaty za pobyt w pieczy zastępczej dziecka, które przed umieszczeniem w pieczy zastępczej zamieszkiwało na terenie Miasta Lublin.

Na podstawie 2 wniosków o przyznaniu wynagrodzenia dla wskazanego kuratora dla osoby nieobecnej w postępowaniu o ustalenie opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej wydano 2 decyzje o przyznaniu wynagrodzenia dla kuratora w kwocie po 236,16 zł (w tym vat 44,16 zł).

W celu realizacji zadania sporządzono **166** zawiadomień o wszczęciu postępowania o ustalenie opłaty za pobyt w pieczy zastępczej dziecka. Z uwagi na konieczność ustalenia adresu zamieszkania rodziców dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej prowadzony był systematyczny kontakt z rodzinami zastępczymi, stała weryfikacja w dostępnych systemach informatycznych, jak również wystąpiono z wnioskami do Krajowego Rejestru Karnego i Urzędu Stanu Cywilnego.

1.7. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej

W 2023 r. w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej zatrudnionych było **10** koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz kierownik Sekcji. Ogółem wydatki na ich zatrudnienie wyniosły **759 279,94 zł**, w tym 717 588,57 zł na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń.

W okresie sprawozdawczym koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej pracowali ze 183 rodzinami zastępczymi, w których umieszczonych było 286 dzieci. Odbyli 1440 wizyt w środowisku. Uczestniczyli w 534 spotkaniach, w trakcie których dokonywano ocen sytuacji

dzieci oraz w 89 spotkaniach, na których dokonywano ocen funkcjonowania rodzin zastępczych. Na potrzeby tych ocen przygotowali lub uaktualnili 534 informacji o funkcjonowaniu dzieci w rodzinach zastępczych i 89 informacji o rodzinach zastępczych. Koordynatorzy sporządzali przy współpracy z rodziną zastępczą oraz asystentem rodziny (w przypadku gdy rodzice dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej byli objęci pomocą asystenta rodziny) plany pomocy dziecku oraz jego modyfikacje podczas dokonywanej oceny sytuacji dziecka.

Zgodnie z art. 47 ust. 5 ustawy, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej przygotowali i przesłali do właściwych sądów **311** informacji o całokształcie sytuacji osobistej dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz sytuacji rodzin dzieci.

W ujęciu merytorycznym bieżąca praca koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej z rodzinami zastępczymi polegała, między innymi na:

- 1) rozpoznawaniu sytuacji i potrzeb dzieci przebywających w rodzinach zastępczych,
- 2) rozpoznawaniu i ocenie jakości wykonywania przez opiekunów zastępczych zadań wynikających ze sprawowanej funkcji,
- 3) motywowaniu i kierowaniu opiekunów zastępczych do skorzystania ze specjalistycznej pomocy (poradni psychologiczno-pedagogicznych, poradni logopedycznych, poradni specjalistycznych i rodzinnych, placówek wsparcia dziennego, ośrodków medycznych, fundacji i stowarzyszeń, punktu konsultacyjno-doradczego działającego w MOPR w Lublinie itp.) w celu wsparcia rodziny w zapewnieniu dzieciom odpowiednich warunków do rozwoju,
- 4) poszukiwaniu pomocy w nauce dla dzieci poprzez kontakt ze świetlicami, wolontariuszami organizacji pozarządowych, poprzez motywowanie opiekunów do zapewnienia dzieciom korepetycji lub udziału w zajęciach wyrównawczych,
- 5) motywowaniu, w wyjątkowych przypadkach, opiekunów zastępczych do zmiany placówek edukacyjnych dzieci na takie, które w sposób optymalny odpowiadałyby ich specjalnym potrzebom,
- 6) motywowaniu dzieci do rozwijania zainteresowań,
- 7) występowaniu do szkół z wnioskami o nadesłanie opinii o sytuacji szkolnej i wychowawczej dzieci oraz informacji o współpracy opiekunów zastępczych z placówkami edukacyjnymi,
- 8) nawiązywaniu kontaktu z jego rodzicami biologicznymi w celu całościowego poznania sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej,

- 9) udzielaniu pomocy w sytuacjach trudności wychowawczych sprawianych przez wychowanków,
- 10) udzielaniu wsparcia dorosłym wychowankom rodzin zastępczych, którzy zamieszkują wspólnie z rodzinami zastępczymi objętymi pracą koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej z racji opieki nad innymi małoletnimi dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej,
- 11) udzielaniu pomocy usamodzielniającym się wychowankom rodzin zastępczych poprzez pokierowanie ich do odpowiednich instytucji,
- 12) czynnym udziale w realizacji projektu „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19”,
- 13) podejmowaniu działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
- 14) przygotowywaniu i prowadzeniu dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną zastępczą.

Zgodnie z art. 77 ust. 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej koordynator rodzinnej pieczy zastępczej jest obowiązany do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach i poprzez samokształcenie.

Tabela 9. Podwyższanie kwalifikacji zawodowych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w 2023 roku

Lp.	Tematyka szkoleń, konferencji oraz warsztatów	Liczba koordynatorów
SZKOLENIA WEWNĘTRZNE		
1	Instruktaż stanowiskowy.	2 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej
SZKOLENIA ZEWNĘTRZNE, GRUPY, KURSY		
1	Warsztaty „Jak rozmawiać z nastolatkiem” - Specjalistyczna Poradnia Dla Rodzin	4 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej
2	„FAS i zaburzenia ze spektrum FASD” - Fundacja EY	4 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej
3	„Granice relacji z klientem – z pracy koordynatora pieczy zastępczej” - Fundacja EY	2 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej
4	„Komunikacja – jak nawiązać relację i komunikować się z opiekunami zastępczymi?” - Fundacja EY	3 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej

5	„Superwizja w projekcie PTSPS UNICEF” - Polskie Towarzystwo Superwizji Pracy Socjalnej	9 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej
6	Seminarium „Reakcje poseparacyjne dziecka a proces kształtowania się więzi w nowym środowisku rodzinnym” - ROPS	2 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej
7	Konferencja „Proces rozwoju więzi u dziecka” - ROPS	3 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej
8	Szkolenie „Praca z dziećmi doświadczającymi przemocy” - Polskie Towarzystwo Superwizji Pracy Socjalnej	1 koordynator rodzinnej pieczy zastępczej
9	Szkolenie „Profilaktyka wypalenia zawodowego u koordynatorów RPZ” - Fundacja EY	2 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej
10	Szkolenie „Jak być dobrym obiektem zastępczym (lub dobrym dorosłym) - Polskie Towarzystwo Superwizji Pracy Socjalnej	1 koordynator rodzinnej pieczy zastępczej
11	Międzynarodowa Konferencja „Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w internecie” Polskie Centrum Programu Safer Internet	1 koordynator rodzinnej pieczy zastępczej
12	Szkolenie „Depresja dzieci i młodzieży” - Fundacja EY	2 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej
13	Szkolenie „Interwencja kryzysowa” Polskie Towarzystwo Superwizji Pracy Socjalnej	1 koordynator rodzinnej pieczy zastępczej
14	Szkolenie „Jak mówić, żeby dzieci nas słuchały; jak słuchać, żeby dzieci do nas mówiły” - Specjalistyczna Poradnia Dla Rodzin	1 koordynator rodzinnej pieczy zastępczej

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

2. Rodzinna piecza zastępcza realizowana w innych powiatach

Zgodnie z art. 191 cyt. ustawy, powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, ponosi wydatki na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej w innym powiecie. Podstawę zwrotu wydatków stanowi porozumienie w sprawie przyjęcia dziecka oraz warunków jego pobytu i wysokości wydatków na jego opiekę i wychowanie oraz kosztów objęcia rodziny zastępczej opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Miasto Lublin w skali całego 2023 roku poniosło wydatki związane z refundacją wypłaconych świadczeń dla **97 dzieci**, które przebywały w rodzinnej formie pieczy

zastępczej na terenie innych powiatów – w 69 rodzinach zastępczych (na mocy porozumień zawartych z 28 powiatami). W 2023 roku wydatki na ten cel wynosiły **1 759 199,38 zł¹⁰**

W powyższej kwocie zawierają się wydatki w wysokości: 1 612 656,45 zł – świadczenia w ramach systemu pieczy zastępczej – na pokrycie kosztów utrzymania dzieci, wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych, osób zatrudnionych do pomocy i osób prowadzących rodzinny dom dziecka; 146 542,93 zł – wydatki na pokrycie kosztów koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej (środki finansowe przekazane dla 20 powiatów).

Tabela 10. Lubelskie dzieci pod opieką zastępczą świadczoną na terenie innych powiatów w 2023 roku

lp.	Powiat	Liczba rodzin na terenie innych powiatów	Liczba dzieci lubelskich na terenie innych powiatów	Opłata gminy	Opłata powiatu	Wydatki (koszt utrzymania dzieci lubelskich na terenie innych powiatów)
1	Bialski	1	2	5 156,00	5 156,00	10 312,00
2	Miasto Biała Podlaska	1*	2*	16 782,06	16 782,09	33 564,15
3	Biłgorajski	1	1	0,00	18 902,99	18 902,99
4	Miasto Chełm	1	1	9 747,71	9 747,74	19 495,45
5	Chełmski	1	1	729,09	6 561,94	7 291,03
6	Częstochowski	1	1	6 581,85	6 581,87	13 163,72
7	Głogowski	1	1	0,00	16 869,60	16 869,60
8	Miasto Gdańsk	1	1	7 736,00	7 736,00	15 472,00
9	Hrubieszowski	1	1	0,00	15 472,00	15 472,00
10	Janowski	3	4	41 576,69	68 702,26	110 278,95
11	Kraśnicki	5	10	78 041,81	112 268,18	190 309,99
12	Miasto Kielce	1	1	9 398,52	9 398,54	18 797,06
	zwrot			-226,80	-226,80	-453,60
13	Kołobrzescki	1	1	6 274,80	9 197,20	15 472,00
14	Kościański	1	1	1 200,22	44 537,28	45 737,50
15	Leski	1	2	16 788,85	48 476,00	65 264,85
16	Lubartowski	5	5	17 331,14	43 862,63	61 193,77
17	Lubelski	20	29	152 429,52	290 467,82	442 897,34
18	Łęczyński	7	12	54 669,29	102 532,46	157 201,75
19	Opolski	2	6	40 826,52	99 343,69	140 170,21
20	Parczewski	1	1	0,00	18 585,00	18 585,00
21	Puławski	2	2	6 981,16	25 029,01	32 010,17
22	Sokółski	1	1	3 311,00	3 311,00	6 622,00
23	Staszowski	1	1	4 883,10	4 883,11	9 766,21

¹⁰W tym wydatki na wynagrodzenie dla rodzin zastępczych zawodowych, rodzinne domy dziecka, rodziny pomocowe oraz osoby zatrudnione do pomocy przy sprawozdaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich oraz koszty koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

	zwrot			-680,50	-680,50	-1 361,00
24	Świdnicki	3	4	48 904,15	50 474,25	99 378,40
25	Warszawskie Centrum Pomocy Rodzinie	2	3	6 374,99	37 319,01	43 694,00
26	Wielicki	1	1	0,00	98 434,31	98 434,31
27	Wołomiński	3	3	3 966,13	35 219,40	39 185,53
28	Zamojski	1	1	0,00	15 472,00	15 472,00
Razem:		69	97	538 783,30	1 220 416,08	1 759 199,38

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Wśród dzieci, za które Miasto Lublin ponosiło odpłatność w 2023 roku było **1 dziecko cudzoziemskie**, które przebywało w niezawodowej rodzinie zastępczej na terenie powiatu lubartowskiego, wysokość wydatków stanowiła kwota **15 472,00 zł** (12 świadczeń) Środki na ten cel pochodziły z budżetu państwa.

3. Instytucjonalna piecza zastępcza

Zgodnie z art. 93 ustawy, instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- 1) placówki opiekuńczo-wychowawczej;
- 2) regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej;
- 3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

3.1. Placówki opiekuńczo–wychowawcze funkcjonujące na terenie Miasta Lublin

Placówkę opiekuńczo-wychowawczą prowadzi powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania. Prowadzenie regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego należy do zadań samorządu województwa.

Instytucjonalna piecza zastępcza na terenie Miasta Lublin jest sprawowana w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej.¹¹

¹¹ Art. 93 ust. 4 ustawy: „Placówka opiekuńczo-wychowawcza:

- 1) zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne;
- 2) realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku;
- 3) umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej;
- 4) podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny;
- 5) zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych;
- 6) obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi;
- 7) zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.”

Wszystkie typy placówek opiekuńczo - wychowawczych wykonują powyższe zadania, ponadto placówki typu interwencyjnego, specjalistyczno – terapeutycznego, rodzinnego realizują dodatkowe zadania opisane w dalszej części przypisu.

Zgodnie z art. 101 ustawy, placówka opiekuńczo-wychowawcza może być prowadzona, jako placówka opiekuńczo-wychowawcza typu:

- socjalizacyjnego;
- interwencyjnego¹²;
- specjalistyczno–terapeutycznego¹³;
- rodzinnego¹⁴.

Placówka opiekuńczo–wychowawcza może łączyć zadania placówek typu socjalizacyjnego, interwencyjnego i specjalistyczno–terapeutycznego.

W 2023 roku w Lublinie funkcjonowało **20 placówek opiekuńczo–wychowawczych**.

Były to:

- 1) 3 placówki socjalizacyjne,
- 2) 4 placówki rodzinne,
- 3) 12 placówek łączących funkcję placówki socjalizacyjnej i interwencyjnej,
- 4) 1 placówka interwencyjna.

Miasto Lublin według stanu na dzień 31.12.2023 r. prowadziło 15 placówek (1 socjalizacyjną, 1 interwencyjną, 1 rodzinną, 12 łączących funkcję socjalizacyjną i interwencyjną). Na podstawie umowy zlecającej podmiotom pozarządowym ich prowadzenie, działało 5 placówek: 2 placówki socjalizacyjne (Dom Młodzieży SOS nr 1 i Dom Młodzieży SOS nr 2) i 3 placówki typu rodzinnego (Dom im. Matki Weroniki, Rodzinny Dom im. św. Dominika, Rodzinny Dom im. Serca Jezusa). Umowy zlecające prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych zawarte były do 31 marca 2023 roku. W dniu 3 marca 2023 roku ogłoszono Otwarty konkurs ofert na realizację zadania publicznego z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej należącego do zadań własnych Gminy Lublin miasta na prawach powiatu - "Prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego lub typu socjalizacyjnego na terenie Miasta Lublin w okresie

¹²**Art.103.** „Zadaniem placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego jest doraźna opieka nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki”

¹³**Art. 105.** „Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu specjalistyczno-terapeutycznego sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności:

- 1) legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności;
- 2) wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii;
- 3) wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych.”

¹⁴**Art. 102.** „Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego:

- 1) wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się;
- 2) umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu;
- 3) współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny.”

od 1 kwietnia 2023 roku do 31 marca 2028 roku", w wyniku którego zlecono jednemu podmiotowi prowadzenie dwóch placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego (łącznie 28 miejsc) oraz trzem podmiotom prowadzenie trzech placówek typu rodzinnego (20 miejsc).

Placówki opiekuńczo-wychowawcze dysponowały łącznie 240¹⁵ miejscami. W ciągu 2023 roku umieszczonych było w nich 341 dzieci, (w tym 279 dzieci w placówkach prowadzonych przez Miasto Lublin), z których 70 pochodziło spoza Lublina.

Comiesięcznie przekazywano do Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie informacje o liczbie wolnych miejsc w poszczególnych placówkach opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących w Lublinie.

W 2023 roku wysokość dofinansowania funkcjonowania placówek opiekuńczo-wychowawczych działających na zlecenie Miasta Lublin wyniosła **2 007 657,80 zł** (w tym, **1 104 520,43 zł** dofinansowanie wydatków na utrzymanie 29 dzieci pochodzących z innych powiatów).

Tabela 11. Placówki opiekuńczo-wychowawcze na terenie Miasta Lublin w 2023 roku

Placówki opiekuńczo – wychowawcze			Prowadzone przez Miasto Lublin				Działające na zlecenie Miasta Lublin		
			Liczba miejsc 31.12.2023		Liczba dzieci korzystających w 2023 roku		Liczba miejsc 31.12. 2023r.	Liczba dzieci korzystających w 2023 roku	
			ogółem	w tym interwencyjnych	ogółem	w tym dzieci spoza Lublina		ogółem	w tym dzieci spoza Lublina
opiekuńczo – wychowawcze	socjalizacyjne	Dom dla Dzieci „Przyłądek”	14		18				
		Dom Młodzieży SOS nr 1					14	15	13
		Dom Młodzieży SOS nr 2					14	17	9
	rodzinne	Rodzinny Dom Dziecka	8		10				
		Dom im. Matki Weroniki					6	11	1
		Rodzinny Dom im. Serca Jezusa					6	6	4
		Rodzinny Dom im. św. Dominika					8	13	2
	socjalizacyjne i interwencyjne	Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza - Rodzinka I							
		Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza - Rodzinka II							
		Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza - Rodzinka							

¹⁵ 1 placówka opiekuńczo wychowawcza typu rodzinnego do 31 marca 2023 roku dysponowała 8 miejscami, od 1 kwietnia 2023 roku dysponuje 6 miejscami

		III	156	35	207	31			
		Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza - Rodzinka IV							
		Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza - Rodzinka V							
		Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza - Rodzinka VI							
		Dom Rodzinny Nr 1							
		Dom Rodzinny Nr 2							
		Dom Rodzinny Nr 3							
		Dom Rodzinny Nr 4							
		Dom Dziecka im. Janusza Korczaka nr 1							
		Dom Dziecka im Janusza Korczaka nr 2							
	interwencyjna	Interwencyjna Placówka opieki nad dzieckiem	14	14	44	10			
	Razem placówki opiekuńczo - wychowawcze		192	49	279	41	48	62	29

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

W sprawie przyjęcia do placówki opiekuńczo–wychowawczej (typu socjalizacyjnego lub rodzinnego) funkcjonującej na terenie Lublina dziecka pochodzącego z terenu innego powiatu oraz warunków jego pobytu i wysokości wydatków na utrzymanie dziecka w placówce zawierane są porozumienia między Miastem Lublin a właściwym powiatem. Łączna kwota zobowiązań powiatów na rzecz Miasta Lublin za 2023 rok wynikająca z realizacji porozumień wyniosła **2 777 093,58 zł**.

Zobowiązania powiatów na rzecz Miasta Lublin z tytułu wydatków na utrzymanie dzieci z nich pochodzących, a przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych realizujących zadania interwencyjne funkcjonujących w Lublinie w 2023 roku wyniosły **110 922 zł**.¹⁶

W ciągu całego 2023 roku w 20 placówkach opiekuńczo–wychowawczych w Lublinie przebywało 70 dzieci pochodzących z 21 powiatów, w tym 8 dzieci cudzoziemskich (6 dzieci pochodzenia ukraińskiego, które znalazły się na terytorium Polski z powodu działań

¹⁶ W tym za grudzień 2022 roku 4 991,51 zł (płatność w styczniu 2023r.), bez uwzględnienia miesiąca listopada i grudnia 2023 r. ze względu na płatność zobowiązań w miesiącu styczniu i lutym 2024 r.

wojennych w Ukrainie i 1 dziecko pochodzenia uzbeckiego, które również przybyło do Polski po wybuchu wojny na Ukrainie oraz 1 dziecko narodowości rosyjskiej).

Tabela 12. Dzieci z innych powiatów przebywające w placówkach opiekuńczo–wychowawczych na terenie Miasta Lublin w 2023 roku

lp.	powiat	placówki prowadzone przez Miasto Lublin														placówki dz.na zlecenie Miasta					Łącznie	
		PLO-W Rodz. I	PLO-W Rodz. II	PLO-W Rodz. III	PLO-W Rodz. IV	PLO-W Rodz. V	PLO-W Rodz. VI	Dom Rodz. Nr 1	Dom Rodz. Nr 2	Dom Rodz. Nr 3	Dom Rodz. Nr 4	Dom Dziecka im Janusza Korczaka nr 1	Dom Dziecka im Janusza Korczaka nr 2	Rodzinny Dom Dziecka	Dom dla Dzieci "Przyjatek"	Interwencyjna Placówka Opieki nad Dzieckiem	Dom im. Matki Veroniki	Rodzinny Dom im. św. Serca Jezusa	Rodzinny Dom im. św. Dominika	Dom Młodzieży SOŚ nr 1		Dom Młodzieży SOŚ nr 2
1	lubelski	1															1			1	1	4
2	Biała Podlaska																				2	2
3	biłgorajski																			2	2	4
4	chełmski					2																2
5	grodziski																				1	1
6	grójcki																			1	1	2
7	hrubieszowski																			1	2	3
8	Katowice																			1		1
9	lubartowski				1							1								1		3
10	lukowski																	2		1		3
11	Mysłowice															2						2
12	nowosolski																			3		3
13	opoczyński																			1		1
14	parczewski																	3				3
15	radzyński							3														3
16	rycki								2	1			1									4
17	Rzeszów															1						1
18	Szczecin															2						2
19	świdnicki	2	1	1	1	1	2	1			4									1		14
20	wałęcki										1											1
21	włodawski																	1				1
22	Ukraina	2			2											3						7
23	Uzbekistan							1								1						2
24	Rosja															1						1
Razem		5	1	1	4	3	2	4	3	1	5	1	1	0	0	10	1	4	2	13	9	70
		41														29						

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Pracownicy Sekcji ds. placówek opiekuńczo-wychowawczych i wsparcia dziennego brali udział w 66 ocenach sytuacji dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz uczestniczyli w **143** posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo–wychowawczych, typu socjalizacyjnego i interwencyjnego, funkcjonujących w Lublinie.

Dochodzenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci pochodzących z Lublina przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w Lublinie lub na terenie innych powiatów

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (art. 38 ust. 2) nakłada na Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie obowiązek dochodzenia świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci, które ponad rok przebywają w pieczy zastępczej. W 2023 roku pracownicy Sekcji ds. placówek opiekuńczo-wychowawczych i wsparcia dziennego przygotowali łącznie **23** pozwy, które Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie wniósł do Sądu, o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci pochodzących z Lublina i przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w Lublinie lub na terenie innych powiatów.

Realizacja Programu 500+

W związku z wejściem w życie w dniu 1 stycznia 2022 roku zmian do ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, powiaty zajmowały się obsługą dodatków do 31 maja 2022 roku. Od czerwca 2022 roku realizacją Programu zajmuje się Zakład Ubezpieczeń Społecznych. W 2023 roku realizacja programu przez pracowników Sekcji ograniczyła się do wydawania na wniosek dyrektora zaświadczeń o dzieciach uprawnionych do otrzymania świadczenia. Pracownicy Sekcji wydali łącznie 55 zaświadczeń potwierdzających uprawnienia do świadczenia na dzieci przebywające w lubelskich placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Realizacja Świadczenia „Dobry start”

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2021 roku w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start”, świadczenie dobry start (300 zł) przysługuje raz w roku w związku z rozpoczęciem roku szkolnego do ukończenia przez dziecko lub osobę uczącą się 20 roku życia; lub przez dziecko lub osobę uczącą się 24 roku życia w przypadku osób legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności. Od 2021 roku przyznawaniem i wypłatą świadczeń w ramach programu zajmuje się Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W 2023 roku realizacja programu przez pracowników Sekcji ograniczyła się do wydawania na wniosek dyrektora zaświadczeń o osobach uprawnionych do otrzymania świadczenia. Pracownicy Sekcji wydali łącznie 35 zaświadczeń potwierdzających uprawnienia do świadczenia Dobry start na dzieci i osoby przebywające w lubelskich placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

3.2. Koszty utrzymania dziecka w całodobowej placówce opiekuńczo–wychowawczej

Średnie miesięczne¹⁷ wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej ustala starosta i ogłasza w wojewódzkim dzienniku urzędowym, nie później niż do dnia 31 marca danego roku.

Na podstawie informacji złożonych przez dyrektorów i głównych księgowych poszczególnych placówek, wyliczona została w 2023 roku wysokość średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w poszczególnych placówkach opiekuńczo–wychowawczych funkcjonujących w Lublinie.

Przygotowane zostało zarządzenie nr 82/3/2023 Prezydenta Miasta Lublin z dnia 27 marca 2023 roku, zgodnie z którym średnie miesięczne wydatki na utrzymanie dziecka w 2023 roku wynosiły:

- Dom Dziecka im. Janusza Korczaka nr 1 – 7 719,16 zł;
- Dom Dziecka im. Janusza Korczaka nr 2 – 7 443,43 zł;
- Interwencyjna Placówka Opieki nad Dzieckiem – 9 273,31 zł;
- Dom dla Dzieci „Przylądek” – 6 954,17 zł;
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka I – 5 541,18 zł;
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka II – 5 403,68 zł;
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka III – 6 039,84 zł;
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka IV – 5 893,15 zł;
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka V – 5 654,79 zł;
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka VI – 5 958,46 zł;
- Dom Rodzinny Nr 1 – 8 746,88 zł;
- Dom Rodzinny Nr 2 – 6 878,66 zł;
- Dom Rodzinny Nr 3 – 7 727,22 zł;
- Dom Rodzinny Nr 4 – 8 906,09 zł;
- Rodzinny Dom Dziecka – 5 138,56 zł;
- Dom im. Matki Weroniki – 4 144,89 zł;
- Rodzinny Dom im. Serca Jezusa – 4 117,50 zł;
- Rodzinny Dom im. św. Dominika – 4 118,59 zł;
- Dom Młodzieży SOS nr 1 – 6 482,23 zł;
- Dom Młodzieży SOS nr 2 – 6 352,38 zł.

¹⁷ Zgodnie z obowiązującym od 1 stycznia 2012 roku określeniem zawartym w art. 196 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej stanowi kwota rocznych wydatków przeznaczonych na działalność tej placówki wynikająca z utrzymania dzieci z poprzedniego roku kalendarzowego, bez wydatków inwestycyjnych, powiększona o prognozowany średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, przyjęty w ustawie budżetowej na dany rok kalendarzowy, podzielona przez liczbę miejsc w placówce, ustaloną jako sumę rzeczywistej liczby dzieci w poszczególnych miesiącach poprzedniego roku kalendarzowego.

Zarządzenie ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubelskiego z dnia 25 marca 2022 roku pod poz. 1502 rozesłano do placówek w Lublinie i do powiatów, z terenu których dzieci przebywały w placówkach na terenie Miasta Lublin.

Kwota odpowiadająca średnim miesięcznym wydatkom przeznaczonym na utrzymanie dziecka w placówce jest podstawą wzajemnych rozliczeń finansowych między powiatem pochodzenia dziecka i powiatem, na terenie którego dziecko przebywa w placówce, a także stanowi podstawę ustalania opłaty za pobyt dziecka w placówce, ponoszonej przez rodziców.

Odpłatność rodziców za pobyt dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 193 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, za pobyt w placówce opiekuńczo-wychowawczej dziecka opłatę ponoszą, w wysokości średnich miesięcznych wydatków na utrzymanie dziecka w tej placówce, rodzice dziecka. Opłatę w drodze decyzji administracyjnej ustala Starosta Powiatu, z terenu którego dziecko pochodzi.

W stosunku do rodziców zobowiązanych do opłaty za pobyt dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej Prezydent Miasta Lublin, na ich wniosek lub z urzędu, może odstąpić od ustalenia opłaty. Szczegółowe warunki umorzenia w całości lub w części, łącznie z odsetkami, odroczenia terminu płatności, rozłożenia na raty lub odstępowania od ustalenia opłaty, określała uchwała nr 1194/XL/2022 Rady Miasta Lublin z dnia 26 maja 2022 r. w sprawie szczegółowych warunków umorzenia w całości lub w części łącznie z odsetkami, odroczenia terminu płatności, rozłożenia na raty lub odstępowania od ustalenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej, zakładzie opiekuńczo-leczniczym, w zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym lub zakładzie rehabilitacji leczniczej.

W zakończonych przez pracowników Sekcji w 2023 roku sprawach dotyczących opłaty rodziców za pobyt dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej wydano łącznie **78** decyzji, na mocy których odstąpiono od ustalenia rodzicom opłaty za pobyt ich dzieci w pieczy zastępczej od dnia umieszczenia do zakończenia pobytu dziecka w pieczy zastępczej. W 2023 roku wdrożono postępowanie windykacyjne w ramach procedury postępowania w zakresie windykacji należności budżetowych MOPR w Lublinie w stosunku do 1 rodzica, któremu w 2022 roku wydano decyzję naliczającą odpłatność za pobyt dziecka.

4. Instytucjonalna piecza zastępcza realizowana w innych powiatach

W przypadku braku możliwości umieszczenia dziecka pochodzącego z Lublina w placówce na terenie Miasta Lublin, podejmowane są działania zmierzające do umieszczenia go w placówce opiekuńczo-wychowawczej lub regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej funkcjonującej na terenie innego powiatu. W okresie sprawozdawczym w placówkach na terenie 11 powiatów przebywało 35 dzieci pochodzących z Lublina, w tym 12 dzieci w regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych w Dębnie, Ignatkach-Osiedle, Jarosławiu i Rzeszowie.

Zasady dotyczące pobytu dzieci pochodzących z Miasta Lublin a umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych zlokalizowanych na terenie innych powiatów oraz wydatków na ich utrzymanie określone są w drodze porozumień zawieranych między powiatami lub samorządami województw a Miastem Lublin.

Tabela 13. Dzieci pochodzące z Lublina przebywające w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza Lublinem w 2023 roku

Lp.	Powiat	Placówka	Liczba dzieci		Wydatki Miasta Lublin przeznaczone na utrzymanie dzieci
			w 2023 roku	w dniu 31.12.2023 r	Kwota wydatków w zł
1.	Białostocki (woj. podlaskie)	Regionalna Placówka Opiekuńczo – Terapeutyczna w Ignatkach-Osiedle	4	4	787 928,96
2.	Biłgorajski	Wioska Dziecięca SOS w Biłgoraju Rodziny SOS VI,VII	3	2	145 400,00
3.	Krasnostawski	Placówka Rodzinna im. s. Longiny Trudzińskiej w Tuligłowach	1	1	56 316,40
4.	Kraśnicki	Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Rodzina SOS I w Kraśniku	1	1	54 300,00
		Rodzinny Dom Dziecka w Kraśniku	3	3	170 104,41
5.	Myśliborski – Woj.Zachodnio pomorskie	Regionalna Placówka Opiekuńczo – Terapeutyczna w Dębnie	1	1	124 964,61
6.	Opatowski	Placówka op-wych typu specjalistyczno-terapeutycznego w Opatowie	1	1	108 200
		Placówka op-wych typu specjalistyczno-terapeutycznego „Mój dom” w Opatowie	1	1	37 228,10

7.- 8.	Jarostawski Woj. Podkarpackie	Regionalna Placówka Opiekuńczo – Terapeutyczna w Jarostawiu	4	4	408 658,64
	Rzeszów woj. Podkarpackie	Regionalna Placówka Opiekuńczo- Terapeutyczna „Tęczowy Domek”	3	3	340 835,70
9.	Siedlce	Wioska Dziecięca SOS w Siedlcach Rodziny 11,14	6	5	296 400,00
		Młodzieżowa Wspólnota Mieszkaniowa w Siedlcach			
		Dom Dziecka "Dom pod Dębami"	4	4	377 356,16
10.	Zamość	Dom Dziecka w Zamościu	2	1	105 293,79
11.	Kielce	Placówka Opiekuńczo-wychowawcza „Dom dla Dzieci”	1	1	0
	11 powiatów	17 placówek	35	32	3 012 986,77

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zobowiązania Miasta Lublin w 2023 roku z tytułu pobytu dzieci z Lublina w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych funkcjonujących poza Lublinem wyniosły łącznie **3 012 986,77 zł.**¹⁸

5. Potrzeby i rekomendacje w zakresie systemu pieczy zastępczej

Celem rozwijania systemu pieczy zastępczej jest zapewnienie dzieciom pozbawionym właściwej opieki rodzicielskiej miejsc w pieczy zastępczej. Należy zmierzać do tego, by dzieci poniżej 10 roku życia były umieszczane w pieczy rodzinnej. Wzrastające potrzeby w tym zakresie wskazują na celowość pozyskiwania kandydatów do pełnienia roli opiekunów zastępczych. Istotne jest także kontynuowanie i rozwijanie zadań zmierzających do udzielenia szerokiego wsparcia istniejącym rodzinom zastępczym i umieszczonych w nim dzieciom.

W celu pozyskania kandydatów na rodziny zastępcze należy kontynuować akcje promujące rodzicielstwo zastępcze. W miarę możliwości budżetowych Miasta należy podnosić wynagrodzenia zawodowych rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka, gdyż działanie to motywuje i umożliwia pozyskanie większej liczby kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka zgodnie z postulatem deinstytucjonalizacji.

Biorąc pod uwagę wojnę i napływ uchodźców do Lublina, a utrzymującą się na wysokim poziomie liczbę interwencji przeprowadzanych na terenie Miasta Lublin z udziałem rodzin pochodzenia ukraińskiego, niezbędne jest pozyskiwanie rodzin zastępczych, które przejmowałyby opiekę nad dziećmi pochodzącymi z terenu Ukrainy. Aktualnie Miejski

¹⁸ 1 zobowiązanie wobec Miasta Kielce zostanie zapłacone w 2024 roku, po podpisaniu porozumienia.

Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie współpracuje w zakresie umieszczania dzieci pochodzących z Ukrainy z Domem dla Dzieci i Rodzin z pieczy zastępczej w Ukrainie SOS Wioski Dziecięce” w Lublinie.

Zgodnie z art. 27 ust 1 Ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa Sąd może powierzyć pełnienie funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenie rodzinnego domu dziecka wobec dziecka będącego obywatelem Ukrainy, przebywającego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, którego pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1, obywatelowi Ukrainy przebywającemu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, którego pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 i który nie spełnia warunków dotyczących rodzin zastępczych lub prowadzących rodzinne domy dziecka w zakresie niezbędnych szkoleń. Należy mieć jednak na uwadze w przyszłości również szkolenie dla kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe pochodzące z terenu Ukrainy.

Z uwagi na trwającą wojnę i napływ uchodźców do Lublina, utworzenie nowych rodzin zastępczych pochodzenia Ukraińskiego, niezbędne są szkolenia dla pracowników Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej zwłaszcza dotyczące pracy z osobami pochodzenia cudzoziemskiego oraz z doświadczeniem traumy.

Zgodnie z art. 51 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodziny zastępcze zawodowe są zobowiązane do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji, w szczególności przez udział w szkoleniach z wykorzystaniem możliwości finansowania ze środków pozabudżetowych. Biorąc pod uwagę zgłaszane przez rodziny zastępcze zapotrzebowanie na konkretne szkolenia będą one realizowane w latach kolejnych w miarę możliwości kadrowych i finansowych Miasta Lublin.

Obecnie, zgodnie z zapisami ustawy zabezpieczone są potrzeby rodzin zastępczych zawodowych, w zakresie korzystania z usług rodziny pomocowej, jak również osoby do pomocy przy pracach gospodarskich i w opiece nad dziećmi, w przypadku umieszczenia w rodzinie zastępczej powyżej 3 dzieci. W kolejnych latach, z uwagi na rosnące zainteresowanie tymi formami wsparcia, należy spodziewać się, iż liczba zawieranych umów ulegnie zwiększeniu. Będzie się to wiązać z wyższymi kosztami obsługi tego zadania, co zostanie uwzględnione w planie budżetu w kolejnych latach.

Należy podkreślić, iż funkcja koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej jest istotną formą wspierania rodzin zastępczych. Dostrzegając zasadność kontynuowania i intensyfikacji pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, w budżecie Miasta przewidziano na rok

2024 środki na zatrudnienie 10 koordynatorów. Zgodnie z zapisami ustawy, maksymalna liczba rodzin zastępczych, które mogą zostać objęte w tym samym czasie wsparciem 10 koordynatorów wynosi 150. W perspektywie kolejnych lat, może pojawić się potrzeba zwiększenia liczby zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, w tym celu należy systematycznie pozyskiwać dodatkowe środki finansowe ze szczególnym uwzględnieniem programów rządowych. Zasadne jest kontynuowanie działań na rzecz zapewnienia koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej możliwości systematycznego podnoszenia kwalifikacji.

Wejście w życie nowelizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na starostę, organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, marszałka województwa i wojewodę obowiązek prowadzenia rejestru danych związanych z pieczą zastępczą, obejmującego swym zakresem dane:

- dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej oraz osób niepełnoletnich opuszczających rodzinną pieczę zastępczą, z podziałem na dzieci umieszczone lub przebywające w poszczególnych formach rodzinnej pieczy zastępczej oraz formach instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- osób, które uzyskały, pozytywną albo negatywną wstępną kwalifikację do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- kandydatów zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- rodzin zastępczych z podziałem na rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe albo zawodowe,
- rodzinnych domów dziecka,
- placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych oraz interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych,
- osób usamodzielnianych.

Rejestr ten ma być prowadzony za pomocą zapewnionego przez ministra właściwego do spraw rodziny systemu teleinformatycznego umożliwiającego jego prowadzenie, przekazywanie, usuwanie oraz udostępnianie z niego danych. Nowe zadanie jest niezwykle istotne. Jego celem jest m.in. „uwolnienie” miejsc w pieczy zastępczej i skrócenie czasu od wydania przez sąd postanowienia o umieszczeniu dziecka do faktycznego znalezienia miejsca w pieczy. Zadanie to wymaga ogromnego nakładu pracy oraz pozyskania danych, których

MOPR w Lublinie nie posiada np. informacje o stanie zdrowia dzieci. Ze względu na fakt, że dane do rejestru mają być wprowadzane i aktualizowane niezwłocznie po powzięciu informacji wymagających wpisu lub aktualizacji konieczne jest zatrudnienie pracowników do obsługi tego zadania.

Za najważniejsze potrzeby w zakresie funkcjonowania placówek opiekuńczo-wychowawczych należy uznać:

- systematyczne zapewnianie lub organizowanie różnorodnych form aktywności, stymulujących wszechstronny rozwój wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- zwrócenie szczególnej uwagi na współpracę z Sądem w zakresie:
 - przyspieszenia procedur normowania statusu prawnego dzieci,
 - właściwego określania placówek, w których mają być umieszczone dzieci,
 - doprowadzania dzieci do wskazanych przez MOPR placówek,
 - kontynuowania bezpośredniej współpracy z kuratorami sądowymi,
- ze względu utrzymującą się na wysokim poziomie liczbę dzieci przyjmowanych w trybie interwencyjnym należy uznać za konieczne utworzenie nowej placówki typu interwencyjnego, z uwagi na permanentny brak miejsc w rodzinach zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego.

III. USAMODZIELNIENIA

1. Osoby w procesie usamodzielnienia

Zgodnie z art. 140 ust. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, zwanej dalej „osobą usamodzielnianą”, przyznaje się pomoc na:

- kontynuowanie nauki,
- usamodzielnienie,
- zagospodarowanie.

Ponadto udziela się pomocy w uzyskaniu:

- odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- zatrudnienia.

Pod opieką Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie w roku 2023 r. znajdowało się łącznie **544** usamodzielnianych wychowanków, z czego:

- 336 wychowanków z rodzinnej pieczy zastępczej¹⁹,
- 208 wychowanków z 57 placówek²⁰

Spośród **544** osób, w stosunku do których wszczęto proces usamodzielnienia, na dzień 31 grudnia 2023 r.:

- 223 osoby pozostaje w pieczy zastępczej (165 osób w rodzinach zastępczych i 58 osób w placówkach),
- 321 osób opuściło rodzinę zastępczą lub placówkę (171 wychowanków z rodzin zastępczych, 150 wychowanków z placówek).

W 2023 roku proces usamodzielnienia rozpoczęło łącznie 66 osób (tzn. osobom tym został wskazany opiekun usamodzielnienia), z tego:

- 42 wychowanków rodzin zastępczych,
- 24 wychowanków placówek.

Wychowankowie wspólnie z opiekunem usamodzielnienia opracowali **79 indywidualnych programów usamodzielnienia** (38 z placówek, 41 z rodzin zastępczych).

¹⁹ Uwzględniono wychowanków zarówno pochodzących, osiedlających się, jak i zamieszkujących w Mieście Lublin.

²⁰ W tym wychowankowie z placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz wychowankowie z 22 placówek, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej (tj. m.in. z domu pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz okręgowego ośrodka wychowawczego, zakładu poprawczego, schroniska dla nieletnich, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego, młodzieżowego ośrodka socjoterapii zapewniającego całodobową opiekę i młodzieżowego ośrodka wychowawczego).

W 2023 roku **69 osób** po osiągnięciu pełnoletności opuściło rodziny zastępcze lub placówki (34 wychowanków opuściło rodziny zastępcze oraz 35 wychowanków opuściło placówki).

Spośród **336** usamodzielniających się wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej, większość pochodzi ze spokrewnionych rodzin zastępczych (237 osób). Z rodzin zastępczych niezawodowych pochodzi 95 osób, 2 osoby z zawodowych rodzin zastępczych 2 osoby przebywały w rodzinnym domu dziecka.

Spośród **208** będących w procesie usamodzielnienia wychowanków z 56 placówek, najwięcej osób – 163 to wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych typu: socjalizacyjnego, rodzinnego i interwencyjnego (z 31 placówek, w tym 16 w Lublinie). Kolejną grupą są wychowankowie opuszczający młodzieżowe ośrodki wychowawcze. W 2023 roku usamodzielniali się wychowankowie z 20 młodzieżowych ośrodków wychowawczych (39 osób). Pozostali wychowankowie rekrutowali się z 5 zakładów poprawczych (6 osób).

W 2023 roku **478 osoby posiadały zatwierdzone indywidualne programy usamodzielnienia (294 osób to wychowankowie rodzin zastępczych, 184 osoby to wychowankowie placówek)**. Liczba indywidualnych programów usamodzielnienia zrealizowanych pozytywnie (osoby skorzystały ze wszystkich przysługujących form pomocy oraz dokonały oceny końcowej procesu usamodzielnienia) – 51 (36 z rodzin zastępczych, 15 z placówek).

2. Świadczenia wypłacone w ramach wsparcia w usamodzielnieniu

W 2023 roku **169 osobom usamodzielnianym** (52,65% ogółu usamodzielnianych, którzy opuścili rodziny zastępcze lub placówki) przyznano decyzją przynajmniej jedno świadczenie w ramach pomocy w usamodzielnieniu, z tego:

- **110 osobom z rodzin zastępczych** (64,33% ogółu usamodzielnianych wychowanków, którzy opuścili rodziny zastępcze),
- **59 osobom z placówek** (39,33% ogółu usamodzielnianych wychowanków, którzy opuścili placówki).

Łącznie wydatki na świadczenia dla usamodzielniających się wychowanków tj. pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, na zagospodarowanie w formie rzeczowej, usamodzielnienie, wyniosły w 2023 roku **929 797,74 zł**.

Od 1 lutego 2023 roku weszła życie nowelizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która zlikwidowała kryterium dochodowe uprawniające do

otrzymywania pomocy na usamodzielnienie oraz pomocy na zagospodarowanie osobom usamodzielnianym (czyli osobom opuszczającym pieczę zastępczą po osiągnięciu pełnoletności)²¹. Z uwagi na wprowadzone zmiany w ww. ustawie w 2023 roku większa liczba wychowanków uprawniona była do pomocy na zagospodarowanie i usamodzielnienie.

W 2023 r. wychowankowie rodzin zastępczych i placówek złożyli **290 wniosków**, z tego 220 o udzielenie pomocy finansowej. Pozostałe wnioski dotyczyły pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych (w tym w mieszkaniach treningowych).

Tabela 14. Świadczenia wypłacone w ramach wsparcia w usamodzielnieniu w 2023 r.

Rodzaj Świadczenia (pieniężnego)	Osoby usamodzielniane					
	z rodzinnej pieczy zastępczej			z placówek		
	Liczba		Kwota			Kwota
	świadczeń wypłaconych	osób		świadczeń wypłaconych	osób	
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	42	42	209 861,00	14	14	101 005,00
				z tego osoby, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej		
				1	1	1 837,00
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	521	63	334 363,26	223	33	140 991,48
				z tego osoby, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej		
				16	4	8 817,60
Pomoc na zagospodarowanie	44	44	87 881,00	26	26	55 696,00
				z tego osoby, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej		
				2	2	5 511,00
Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia	X	1	X	X	1	X
Pomoc w uzyskaniu warunków mieszkaniowych	X	30	X	X	30	X
Łącznie			632 105,26	Łącznie		297 692,48
Łącznie wydatki na usamodzielnienia: 929 797,74 zł						

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

3. Mieszkania treningowe dla usamodzielnianych wychowanków

Bardzo ważną formą wsparcia w usamodzielnianiu wychowanków są mieszkania treningowe. Mieszkanie treningowe jest formą pomocy społecznej przygotowującą, przy wsparciu specjalistów, osoby w nich przebywające do prowadzenia niezależnego życia lub

²¹ Do dnia 31 stycznia 2023 roku pomoc na usamodzielnienie oraz pomoc na zagospodarowanie przyznawana była osobie usamodzielnianej, której dochód miesięczny nie przekraczał kwoty 1 200 zł. Nowelizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zniósła kryterium dochodowe.

wspierającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu. W mieszkaniu treningowym świadczy się usługi bytowe, pracę socjalną oraz naukę w obszarze rozwijania lub utrwalania niezależności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia prowadzenia niezależnego życia.

Z dniem 1 listopada 2023 r. weszła w życie nowelizacja ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, z późn. zm.), która wprowadziła zmianę nazewnictwa mieszkań dla osób usamodzielnianych, z mieszkań chronionych treningowych na mieszkania treningowe. Podstawą przyznania wsparcia w mieszkaniu treningowym jest decyzja administracyjna, wydawana po dokonaniu ustaleń zawartych w „kontrakcie mieszkaniowym” pomiędzy podmiotem kierującym, podmiotem prowadzącym mieszkanie treningowe oraz osobą ubiegającą się o pobyt w tym mieszkaniu lub jej przedstawicielem ustawowym. Nowelizacja ustawy wprowadza również minimalne standardy usług i pomieszczeń w mieszkaniach treningowych²², m.in. minimalnej powierzchni użytkowej, liczby osób zamieszkujących, wyposażenia, warunków mieszkalnych i sanitarnych. Podmioty prowadzące w dniu wejścia w życie ustawy mieszkania chronione mają 6 miesięcy na przekształcenie tych mieszkań w mieszkania treningowe. Podmioty, które przekształciły mieszkania chronione w mieszkania treningowe lub wspomagane mają również 6 miesięcy na dostosować mieszkań w kwestii dotyczącej wyposażenia, umeblowania i standardów sanitarnych. Do dnia 31 grudnia 2025 roku należy dostosować liczbę osób zamieszkujących w mieszkaniu oraz wyodrębnić aneksu kuchennego do wspólnego użytku mieszkańców jeżeli mieszkanie składa się z więcej niż jednego pomieszczenia i aneksu kuchennego. Zmiany w ustawie wprowadzają również konieczność utworzenia i prowadzenia przez wojewodów właściwych ze względu na miejsce prowadzenia mieszkania treningowego rejestrów takich mieszkań. Zgłoszeń do rejestru ma dokonywać podmiot prowadzący mieszkania treningowe, a wszelkie zmiany mają być zgłaszane do odpowiedniego wojewody w terminie 14 dni od ich powstania. Zapis w ustawie mówi również o udostępnieniu danych rejestru w terminie 3 miesięcy od wejścia w życie ustawy. Na dzień 31 grudnia 2023 r. taki rejestr nie został jeszcze utworzony.

Mieszkania treningowe prowadzone przez Miasto Lublin wymagają dostawiania do minimalne standardów w kwestii dostosowania jednego mieszkania do wymogów sanitarnych tj. zamontowanie umywalki w WC w mieszkaniu na ul. Ogrodowej oraz zakupu 2 szaf ubraniowych, kilku krzeseł i 6 szafek nocnych.

²² Rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 30 października 2023 r. w sprawie mieszkań treningowych i wspomaganych (Dz. U. z 2023 r. poz. 2354).

Miasto Lublin w roku 2023 dysponowało **7 mieszkaniem treningowym** (25 miejsc). Złożono 43 wnioski o przyznanie lub przedłużenie pobytu w mieszkaniu treningowym z czego 13 osób złożyło wniosek po raz pierwszy, a 30²³ wniosków dotyczyło przedłużenia pobytu.

Tabela 15. Mieszkania chronione dla usamodzielnianych wychowanków

Rodzaj świadczenia (niepieniężnego) pobyt w mieszkaniu treningowym na terenie Lublina	Osoby usamodzielniane – mieszkańcy zamieszkujący w mieszkaniach treningowych prowadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie			
	z rodzinnej pieczy zastępczej		z placówek	
	liczba mieszkańców korzystających w ciągu okresu sprawozdawczego	liczba mieszkańców (stan na dzień 31.12.2023 r.)	liczba mieszkańców korzystających ciągu okresu sprawozdawczego	liczba mieszkańców (stan na dzień 31.12.2023 r.)
ul. Mireckiego (1 miejsce) Uruchomiono: 17.10.2011 r.	1	1	0	0
ul. Mireckiego (1 miejsce) Uruchomiono: 17.10.2011 r.	1	0	1	1
ul. Mireckiego (2 miejsca) Uruchomiono: 17.10.2011 r.	1	1	1	1
ul. Ogrodowa (6 miejsc) Uruchomiono: 01.01.2005 r.	3	3	1	1
ul. Staszica (5 miejsc) Uruchomiono: 01.10.2010 r.	3	3	2	2
ul. Wyżynna (5 miejsc) Uruchomiono: 01.07.2013 r.	1	1	6	4
ul. Wyżynna (5 miejsc) Uruchomiono: 01.01.2013 r.	0	0	3	1
Łączna liczba osób, które skorzystały z pobytu w mieszkaniu treningowym				
Stan na dzień 31.12.2023 r.	10	9	14	10

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

W ciągu całego 2023 r. z pomocy w formie pobytu w mieszkaniu treningowym skorzystały **24 osoby** (14 z placówek, 10 z rodzin zastępczych). Wydatki poniesione w 2023 roku na prowadzenie mieszkań treningowych wyniosły 130 944,71 zł.

Wśród 24 osób przebywających w mieszkaniach treningowym przez cały rok - 21 osób kontynuowało naukę – 5 osób na studiach, a 16 osób w szkołach zawodowych, średnich i policealnych. Na dzień 31 grudnia 2023 r. - 14 osób kontynuowało naukę (4 osoby studiuje, a 10 uczy się w szkołach zawodowych, średnich i policealnych).

²³ Pobyt w mieszkaniu treningowym był przyznawany na czas określony, w kilku przypadkach na okres 3 miesięcy lub pół roku, dlatego liczba wniosków jest większa niż liczba mieszkańców.

W okresie od 1 listopada do 31 grudnia 2023 r. z uwagi na awarię instalacji elektrycznej zostało wyłączone z użytkowania mieszkanie treningowe przy. ul. Ogrodowej w Lublinie. Lokatorki zostały przeniesione do innego mieszkania dysponującego wolnymi miejscami. Awaria została zgłoszona do Zarządu Nieruchomości Komunalnych w Lublinie, który dokonał naprawy. Następnie został ogłoszony przetarg na malowanie mieszkania, które odbyło pod koniec grudnia 2023 r. Z dniem 1 stycznia 2024 r. mieszkanie zostało oddane do użytkowania. Koszt malowania mieszkania wyniósł 19 777,00 zł.

Aktywizowanie młodzieży w kierunku zdobycia lub podniesienia kwalifikacji (nabycia nowych umiejętności) jest istotnym działaniem prowadzonym przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie w ramach tworzonego sprawnego systemu usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem.

W roku 2023 **informator „Bezpieczny start”** otrzymało 5 osób. Jest on skierowany do osób usamodzielnianych opuszczających placówki, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz opiekunów usamodzielnienia. Poradnik został przekazany wychowankom wchodzącym w proces usamodzielnienia, a także przesłany do placówek, w których przebywają osoby pochodzące z Lublina (młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii i zakłady poprawcze).

Ostatnie wydanie Informatora odbyło się w 2019 roku, w związku ze zmianami w ustawie o pomocy społecznej, niezbędna jest aktualizacji Poradnika w 2024 r.

W 2023 roku **30 osób**, spośród usamodzielniających się wychowanków, którzy opuścili rodzinę zastępczą lub placówkę zdobyło lub podniosło swoje kwalifikacje (5 osób z placówek i 25 z rodzin zastępczych). Osoby te ukończyły jeden etap kształcenia i rozpoczęły kolejny lub ukończyły różnego rodzaju kursy.

W 2023 roku **1 osoba** skorzystała z pomocy w uzyskaniu zatrudnienia (art. 140 ust. 1 pkt 2b). Sposób udzielania pomocy w uzyskaniu zatrudnienia jest uzależniony od indywidualnych potrzeb wychowanków. Najczęściej polega on na pomocy w napisaniu CV, skierowaniu do Specjalistycznej Poradni Zawodowej w Lublinie, gdzie można skorzystać z pomocy w tworzeniu indywidualnej ścieżki edukacyjno-zawodowej, skierowaniu do agencji zatrudnienia, Miejskiego Urzędu Pracy w Lublinie lub poszukiwaniu ofert pracy. Z tej formy pomocy korzystają szczególnie osoby uczące się w systemie zaocznym, a także osoby zamieszkujące w mieszkaniach treningowych, które są motywowane do podjęcia zatrudnienia w okresie kiedy się nie uczą.

W 2023 roku **60 osób** skorzystało z pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych (art. 140 ust. 1 pkt 2a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej), w tym 24 osoby w mieszkaniach treningowym.

Zgodnie z uchwałą Nr 228/VIII/2015 Rady Miasta Lublin z dnia 25 czerwca 2015 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Lublin w roku 2017, 2019 i 2022 był tworzony wykaz wychowanków domów dziecka, rodzinnych domów dziecka i rodzin zastępczych zakwalifikowanych do zawarcia umowy najmu lokalu. Znalazło się na nim odpowiednio 64, 70 i 48 wychowanków opuszczających pieczę zastępczą i osiedlających się na terenie Miasta Lublin. Pracownicy Sekcji ds. pomocy osobom usamodzielnianym służyli pomocą w napisaniu podania o przyznanie mieszkania, wydawali zaświadczenia o wypłaconej pomocy, pisemnie opiniowali starania wychowanków.

W 2023 roku 1 osoba usamodzielniana zawarła umowę najmu lokalu z zasobu Miasta Lublin.

Zgodnie z art. 140 ust. 1 pkt 3 cyt. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą lub placówkę zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną. Pomoc psychologiczna polegał na indywidualnej rozmowie z wychowankiem i jego rodziną oraz skierowaniu do Specjalistycznej Poradni dla Rodzin w Lublinie, w celu objęcia terapią rodzinną. W 2023 roku, nie było zainteresowania taką formą wsparcia ze strony osób usamodzielnianych.

4. Potrzeby i rekomendacje w zakresie wsparcia usamodzielniających się wychowanków

Właściwa realizacja ról społecznych i zawodowych przez młodzież opuszczającą pieczę zastępczą zależy w dużej mierze od skuteczności udzielanej jej pomocy w procesie usamodzielnienia. Rekomenduje się kontynuowanie działań zmierzających do zapewnienia wszystkich należnych świadczeń pieniężnych dla uprawnionych osób usamodzielnianych. Podejmowane będą także różnorodne formy wsparcia pozafinansowego, jak np.: pomoc w przygotowaniu i realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia, czy w planowaniu ścieżki edukacyjnej, przy wykorzystaniu dostępnych projektów dedykowanych osobom usamodzielnianym.

Za najistotniejsze potrzeby w zakresie wsparcia usamodzielniających się wychowanków należy uznać:

- utrzymanie na poziomie roku 2023 liczby mieszkań treningowych dla osób usamodzielnianych (7 mieszkań dla 25 mieszkańców);

- dostosowanie mieszkań treningowych do standardów zawartych w nowelizacji ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.2023. poz.901 z póź. zm.);
- dalsze motywowanie usamodzielnianych wychowanków do uczestnictwa w różnorodnych formach aktywizacji w formie warsztatów, szkoleń i kursów stymulujących ich rozwój oraz zwiększających ich możliwości na rynku pracy (organizowanych przez instytucje pozarządowe oraz Miejski Urząd Pracy w Lublinie);
- zapewnienie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych poprzez zawarcie umowy najmu lokalu z mieszkaniowego zasobu Miasta (dot. wychowanków domów dziecka i rodzin zastępczych zakwalifikowanych do zawarcia umowy najmu lokalu z mieszkaniowego zasobu Miasta Lublin – wykazy tworzone w 2017 r., 2019 r. i 2022 roku. Znalazło się na nim odpowiednio 64, 70 i 48 wychowanków opuszczających pieczę zastępczą i osiedlających się na terenie Miasta Lublin);
- kontynuowanie zapewnienia pomocy w uzyskaniu zatrudnienia, w tym poradnictwo zawodowe, przy współpracy z Miejskim Urzędem Pracy w Lublinie;
- kontynuowanie zapewnienia pomocy psychologicznej w celu kompensacji deficytów w zakresie rozwoju emocjonalnego i społecznego oraz pomocy prawnej zgodnie z indywidualnymi potrzebami wychowanków,
- aktualizacja i wydanie 150 egzemplarzy **informatora „Bezpieczny start”** skierowanego do osób usamodzielnianych opuszczających placówki, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz opiekunów usamodzielnienia. Poradnik zostanie przekazany wychowankom wchodzącym w proces usamodzielnienia, a także przesłany do placówek, w których przebywają osoby pochodzące z Lublina (młodzieżowe ośrodki wychowawcze, okręgowe ośrodki wychowawcze, schroniska dla nieletnich, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii i zakłady poprawcze).

Spis tabel:

Tabela 1. Liczba osób objętych wsparciem Poradni w 2023 roku z podziałem na rodzaj wsparcia.....	3
Tabela 2. Liczba rodzin objętych terapią w 2023 roku	4
Tabela 3. Tematy szkoleń dla asystentów rodziny przeprowadzonych w 2023 roku	13
Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie.....	13
Tabela 4. Wykaz podmiotów prowadzących placówki wsparcia dziennego dotowane przez Miasto Lublin w 2023 roku z podziałem na typy.....	15
Tabela 5. Dzieci z innych powiatów w lubelskich rodzinach zastępczych w 2023 roku	25
Tabela 6. Wydatki na rodziny pomocowe w 2023 roku	28
Tabela 7. Wydatki na zadania własne – wynagrodzenia dla osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich	28
Tabela 8. Wydatki na rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Miasta Lublin w okresie I – XII 2023 roku.....	31
Tabela 9. Podwyższanie kwalifikacji zawodowych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w 2023 roku.....	45
Tabela 10. Lubelskie dzieci pod opieką zastępczą świadczoną na terenie innych powiatów w 2023 roku	47
Tabela 11. Placówki opiekuńczo–wychowawcze na terenie Miasta Lublin w 2023 roku	50
Tabela 12. Dzieci z innych powiatów przebywające w placówkach opiekuńczo–wychowawczych na terenie Miasta Lublin w 2023 roku	52
Tabela 13. Dzieci pochodzące z Lublina przebywające w placówkach opiekuńczo–wychowawczych poza Lublinem w 2023 roku	56
Tabela 14. Świadczenia wypłacone w ramach wsparcia w usamodzielnieniu w 2023 r.	63
Tabela 15. Mieszkania chronione dla usamodzielnianych wychowanków	65

Spis wykresów:

Wykres 1. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Miasta Lublin i dzieci w nich umieszczone w 2023 roku22

Wykres 2. Wydatki na świadczenia dla dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Lublin w 2023 roku (w zł, bez wynagrodzeń dla rodzin zastępczych zawodowych) 25